Nr 6.

Ankom till Riksdagens kansli den 12 mars 1912 kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

(4:e Afd.)

Ordinarie anslag.

Regeringsrätten.

Semester för vaktmästare.

1:o) I den till Riksdagen den 13 januari 1912 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i punkt 1 under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att godkänna följande tillägg till de genom kungl. kungörelsen den 26 maj 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de för regeringsrättens ledamöter och vaktmästare fastställda aflöningsförmåner m. m., nämligen att en hvar vaktmästare i regeringsrätten må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med hans befattning förenade [1.] *)

*) Hänvisar till punkt i den kungl. propositionen.

tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Utskottets yttrande.

Till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civildepartementsärenden den 13 januari 1912 har föredragande departementschefen, under åberopande af hvad chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden samma dag anfört beträffande semester för vaktmästare i vissa ämbetsverk, dels uttalat, att bland dem, som borde erhålla denna förmån, vore de i regeringsrättens år 1909 fastställda stat upptagna vaktmästare, en första vaktmästare och en vaktmästare, dels ock erinrat, att så kunde anordnas, att vikarie ej erfordrades för vaktmästare i regeringsrätten under den tid han åtnjöte den ifrågasatta semestern.

Under åberopande af innevarande Riksdags beslut angående semester åt vaktmästare hos högsta domstolen får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till de genom kungl. kungörelsen den 26 maj 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de för regeringsrättens ledamöter och vaktmästare fastställda aflöningsförmåner m. m., nämligen

att en hvar vaktmästare i regeringsrätten må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med hans befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Landsstaterna i länen.

Fasta biträden hos länsstyrelserna.

2:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkt 2 af sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att *dels* uppföra å ordinarie stat från och med år 1913 vid följande länsstyrelser skrifbiträden till nedannämnda antal:

vid hvar och en af länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Kristianstads, Gäfleborgs och Västernorrlands län tre biträden,

vid hvar och en af länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar, Älfsborgs, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands och Västerbottens län två biträden samt

vid hvar och en af länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Gottlands, Blekinge, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands och Norrbottens län ett biträde;

dels förklara, att till ifrågavarande skrifbiträdestjänster skola antagas kvinnor, dock att vid första tillsättningen af dylik tjänst jämväl man, som oafbrutet åtminstone från 1912 års ingång vid länsstyrelse innehaft stadig anställning för utförande af hufvudsakligen renskrifningsgöromål, må befordras till skrifbiträde vid samma länsstyrelse;

dels medgifva,

att lön och tjänstgöringspenningar må för ifrågavarande biträden utgå med lön 700 kronor och tjänstgöringspenningar 350 kronor, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 200 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 200 kronor, efter ytterligare fem år; samt

att därutöfver må utgå ortstillägg för biträde vid länsstyrelsen i Stockholms län med 150 kronor samt för biträde vid länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län med 75 kronor;

dels såsom tillägg till de genom kungl. kungörelsen den 18 september 1908 stadgade villkor för åtnjutande af de från 1909 års början fastställda löneförmånerna för tjänstemän och betjänte vid länsstyrelser besluta, att biträde, som vid ikraftträdandet af ifrågavarande ändring i staten för landsstaterna i länen är anställdt hos länsstyrelse och antages till biträde å denna stat, äger att för åtnjutande af löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, biträdet därförinnan innehaft stadig anställning hos styrelsen;

dels besluta, att beträffande ifrågavarande biträden skola gälla de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari innevarande [2.]

år angifna allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af aflöningsförmånerna för fasta biträden hos vissa verk och myndigheter;

dels ock höja anslaget till landsstaterna i länen (däraf 193,000 kronor reservationsanslag) från 3,068,635 kronor med 45,825 kronor till 3,114,460 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes dels i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1912 (sid. 7—31), dels ock å sid. 2—16 af det ofvannämnda statsrådsprotokollet öfver civilärenden.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en af herr *C. Lindhagen* inom Andra kammaren väckt motion (nr 220), däri föreslagits, bland annat, att Riksdagen måtte med anledning af statsverkspropositionens förslag till fasta biträdens uppförande i staten hos vissa ämbetsverk och myndigheter besluta, att i första lönegruppen skall tilläggas ett tredje ålderstillägg å 200 kronor, så att slutaflöningen, ortstillägg inbegripet, blir 1,800 kronor; samt

att de föreslagna allmänna villkorens 6:e och 7:e punkter, innefattande begränsningar i kvinnans rätt att söka eller innehafva ifrågavarande befattningar, ifall hon är gift eller träder i äktenskap, skola ur dessa bestämmelser utgå.

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som i likhet med föredragande departementschefen anser det olämpligt att för utförande af renskrifning och andra därmed jämförliga mera mekaniska arbeten anlita vid länsstyrelsen anställda extra ordinarie tjänstemän, har funnit den i ärendet förebragta utredningen ådagalägga det stadigvarande behofvet af särskilda biträden för utförande af dessa göromål, och har utskottet intet att erinra mot det föreslagna antalet dylika biträdesbefattningar vid de olika länsstyrelserna.

Såsom af departementschefen erinrats äro fasta biträdesbefattningar af här ifrågavarande art närmast afsedda för kvinnor. Utskottet, som delar departementschefens mening om vikten af att denna regel uppehålles äfven med afseende å länsstyrelserna, har emellertid i likhet med departementschefen ansett, att det måhända vore obilligt, att vid första tillsättningen af befattningarna från möjligheten att vinna befordran till fast skrifbiträde utesluta de vid en eller annan länsstyrelse sedan längre tid anställda manliga renskrifvare.

Under hänvisande beträffande aflöning och lönevillkor vid ifrågavarande tjänster till innevarande Riksdags beslut angående skrifbiträden hos nedre justitierevisionen, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens motion i hithörande delar, må

a) uppföra å ordinarie stat från och med år 1913 vid följande länsstyrelser skrifbiträden till nedannämnda antal:

vid hvar och en af länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Kristianstads, Gäfleborgs och Västernorrlands län tre biträden,

vid hvar och en af länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar, Älfsborgs, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands och Västerbottens län två biträden samt

vid hvar och en af länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Gottlands, Blekinge, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands och Norrbottens län ett biträde;

b) förklara, att till ifrågavarande skrifbiträdestjänster skola antagas kvinnor, dock att vid första tillsättningen af dylik tjänst jämväl man, som oafbrutet åtminstone från 1912 års ingång vid länsstyrelse innehaft stadig anställning för utförande af hufvudsakligen renskrifningsgöromål, må befordras till skrifbiträde vid samma länsstyrelse;

c) medgifva,

att lön och tjänstgöringspenningar må för ifrågavarande biträden utgå med lön 700 kronor och tjänstgöringspenningar 350 kronor, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 200 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 200 kronor efter ytterligare fem år, samt

att därutöfver må utgå ortstillägg för biträde vid länsstyrelsen i Stockholms län med 150 kronor samt för biträde vid länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län med 75 kronor;

d) såsom tillägg till de genom kungl. kungörelsen den 18 september 1908 stadgade villkor för

åtnjutande af de från 1909 års början fastställda löneförmånerna för tjänstemän och betjänte vid länsstyrelser besluta, att biträde, som vid ikraftträdandet af ifrågavarande ändring i staten för landsstaterna i länen är anställdt hos länsstyrelse och antages till biträde å denna stat, äger att för åtnjutande af löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, biträdet därförinnan innehaft stadig anställning hos styrelsen;

e) besluta att för åtnjutande af de för kvinnliga biträden i staten upptagna aflöningsförmåner skola gälla de i fråga om fasta biträden hos nedre justitierevisionen af Riksdagen beslutade allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af deras aflöningsförmåner; samt

f) höja anslaget till landsstaterna i länen (däraf 193,000 kronor reservationsanslag) från 3,068,635 kronor med 45,825 kronor till 3,114,460 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Vaktmästarnas semester.

[3.]

3:o) Kungl. Maj:t har vidare i punkten 3 föreslagit Riksdagen att godkänna följande tillägg till de genom kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från 1912 års början fastställda aflöningsförmåner för ordinarie befattningshafvare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt i väg- och vattenbyggnadsdistrikten, nämligen

att en hvar vaktmästare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar, samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med hans befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Departementschefen har i detta ärende, under åberopande af hvad chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1912 anfört beträffande semester för vaktmästare i vissa ämbetsverk, dels erinrat, att i den för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gällande aflöningsstaten funnes uppförda en förste vaktmästare och två vaktmästare, hvilka torde böra beredas semester enligt de grunder, som af chefen för justitiedepartementet anförts, dels ock uttalat, att för detta ändamål ingen förhöjning torde erfordras af det för vikariatsersättning m. m. afsedda anslaget i styrelsens aflöningsstat.

Under åberopande af innevarande Riksdags beslut angående semester för vaktmästare vid högsta domstolen, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till de genom kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från 1912 års början fastställda aflöningsförmåner för ordinarie befattningshafvare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt i väg- och vattenbyggnadsdistrikten, nämligen,

att en hvar vaktmästare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, de med hans befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

4:o) I en till Riksdagen den 23 februari 1912 aflåten proposition nr 56 har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt statsrådsprotokoll öfver civildepartementsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att godkänna dels sådan ändring i den år 1911 fastställda ordinarie stat för väg- och

vattenbyggnadsstyrelsen, att för hvartdera af två kvinnliga biträden lönen höjes från 600 kronor till 900 kronor och tjänstgöringspenningarna från 450 kronor till 550 kronor samt för hvar och en af tre kvinnliga biträden lönen höjes från 600 kronor till 700 kronor, men tjänstgöringspenninningarna sänkas från 450 kronor till 350 kronor, dels ock det tillägg till de enligt kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med befattning å sagda stat förenade aflöningsförmåner, att för skrifbiträde å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat skola gälla de af chefen för finansdepartementet föreslagna, i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 upptagna allmänna villkor och bestämmelser i fråga om fasta biträden hos vissa verk och myndigheter, dock med iakttagande af de jämkningar därutinnan, som af Riksdagen i fråga om fasta biträden å nedre justitierevisionens stat sedermera beslutats.

Departementschefens yttrande i förevarande ärende är af följande lydelse:

»I det af löneregleringskommittén afgifna betänkande angående väg- och vattenbyggnadsstyrelsens löneregleringföreslog kommittén, att fem ordinarie kvinnliga biträden skulle uppföras å styrelsens stat.

Beträffande de hos styrelsen sysselsatta kvinnliga biträdena upplyste kommittén, att samtliga hade till åliggande att utföra det för styrelsen erforderliga renskrifningsarbetet, men därjämte hade vissa af dem en del andra göromål. Ett biträde handhade och vårdade det till den tekniska afdelningen hörande ritningsarkivet, förde erforderliga förteckningar däröfver samt utförde förekommande kopieringar af ritningar, kartor m. m. Motsvarande göromål å järnvägsafdelningen bestredes äfven af ett kvinnligt biträde. Ett af de kvinnliga biträdena hade att utföra en del bokhålleri- och expeditionsgöromål å den administrativa afdelningen.

Inom kommittén väcktes fråga, huruvida ej af de kvinnliga biträdena de, hvilka utförde mera kvalificeradt arbete än enbart renskrifningsgöromål, borde ställas i en högre grad än öfriga biträden.

I detta hänseende erinrades emellertid, att kommittén erhållit särskildt uppdrag att afgifva underdånigt utlåtande och förslag i fråga om uppförande i stat af vissa, fast anställda biträden hos en mängd ämbetsverk och myndigheter, hvilkas löneförhållanden reglerats vid senare årens riksdagar, och att i berörda ärende, förutom åtskilliga andra spörsmål, äfven framställts yrkanden om en bättre ställning för de biträden, som utföra mera kvalificeradt arbete.

Då kommittén ännu icke hade varit i tillfälle att bestämma sin

ståndpunkt till det sist omförmälda principiella spörsmålet, syntes det kommittén lämpligast att, oafsedt huruvida framdeles kunde befinnas, att ett eller flera af de hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anställda kvinnliga biträdena borde erhålla en bättre ställning, tills vidare likställa samtliga de kvinnliga biträden, som enligt kommitténs mening borde uppföras å styrelsens stat.

I den af Kungl. Maj:t och Riksdagen år 1911 fastställda stat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upptogos 5 kvinnliga biträden med följande aflöningsförmåner för hvar och en: lön 600 kronor, tjänstgöringspenningar 450 kronor, ortstillägg 150 kronor eller sålunda en begynnelseaflöning af 1,200 kronor, hvartill kunde komma ålderstillägg efter 5 och 10 år med 200 kronor hvardera gången.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t, med bifall till chefens för finansdepartemantet i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1912 gjorda hemställan, föreslagit Riksdagen att uppföra i stat hos vissa ämbetsverk och myndigheter fasta biträden med två aflöningstyper, en för biträden, som utföra renskrifning och därmed jämförliga göromål, afsedd normalaflöning med lön 700 kronor, tjänstgöringspenningar 350 kronor och ortstillägg 150 kronor eller tillhopa 1,200 kronor jämte två ålderstillägg, hvartdera å 200 kronor efter respektive 5 och 10 år, samt en aflöningstyp för biträden med mera kvalificerade uppgifter med lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 550 kronor och ortstillägg 150 kronor eller sammanlagdt 1,600 kronor, hvartill skulle kunna komma två ålderstillägg, hvartdera å 200 kronor, efter 5 och 10 år.

Samtidigt som statsverkspropositionen af Kungl. Maj:t godkändes, anmodades väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att inkomma med utredning, i hvad mån, särskildt med hänsyn till olika beskaffenhet af de hos styrelsen anställda biträdenas arbete, ändring kunde i enlighet med de i statsverkspropositionen angifna grunder för dylika biträdens aflöning erfordras i styrelsens stat, i hvad den rörde de kvinnliga biträdena.

I skrifvelse den 20 februari 1912 har nu styrelsen anfört, att tre biträden äro hufvudsakligen sysselsatta med att utföra det för styrelsen erforderliga renskrifningsarbetet, under det att mera kvalificeradt arbete är anförtrodt åt de båda öfriga. Genom att anförtro åt dessa båda biträden skötandet af styrelsens ritnings- och kontraktsarkiv, kopierandet af ritningar m. m. anser styrelsen sig hafva undvikit att i många fall nödgas använda mera kvalificerad arbetskraft.

Styrelsen upplyser vidare, att det ena af dessa biträden har vården om styrelsens ritningsarkiv, verkställer erforderliga förteckningar däröfver samt utför förekommande kopieringar af ritningar, kartor m. m., uppgifter, som uteslutande taga hela detta biträdes tid i anspråk. Det andra biträdet af denna högre grad har till uppgift att vårda styrelsens kontraktsarkiv, att föra erforderliga förteckningar däröfver, att verkställa anteckningar i de hos styrelsen förda specialer öfver allmänna arbeten samt att biträda vid bokhålleri- och expeditionsgöromål å administrativa afdelningen. Äfven detta arbete, som är synnerligen viktigt och maktpåliggande, tager så godt som uteslutande detta biträdes tid i anspråk.

Styrelsen hemställer för den skull, att i styrelsens stat måtte uppföras tre kvinnliga biträden af den af Kungl. Maj:t föreslagna normaltypen och två af den högre typen.

Aflöningen till de kvinnliga biträdena i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde gifvetvis böra bringas i öfverensstämmelse med de grunder, som i statsverkspropositionen föreslagits för fasta biträden hos vissa verk och myndigheter. Den för dessa biträden föreslagna normaltypen skiljer sig från aflöningen enligt styrelsens stat för de biträden, som utföra renskrifnings- och därmed närmast jämförligt arbete, allenast i fråga om fördelningen mellan lön och tjänstgöringspenningar.

Af löneregleringskommitténs ofvan anförda yttrande samt den utredning, som nu lämnats af styrelsen, synes mig framgå, att två af styrelsens biträden hafva sådan sysselsättning, att den bör tillerkännas aflöning efter den högre typ, som är afsedd för biträden med mera kvalificeradt arbete. För dessa bör alltså lönen höjas från 600 kronor till 900 kronor och tjänstgöringspenningarna från 450 kronor till 550 kronor.

De allmänna lönevillkor, som af chefen för finansdepartementet angifvits för biträdena i ämbetsverken, torde böra göras gällande äfven för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, dock med iakttagande af de jämkningar därutinnan, som af Riksdagen i fråga om fasta biträden å nedre justitierevisionens stat sedermera beslutats.»

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en af herr *C. Lindhagen* inom Andra kammaren väckt motion (nr 220), däri föreslagits, bland annat, att Riksdagen måtte med anledning af statsverkspropositionens förslag till fasta biträdens uppförande i staten hos vissa ämbetsverk och myndigheter besluta,

att i första lönegruppen skall tilläggas ett tredje ålderstillägg å

200 kronor, så att slutaflöningen, ortstillägg inbegripet, blir 1,800 kronor, samt

att de föreslagna allmänna villkorens 6:e och 7:e punkter, innefattande begränsningar i kvinnas rätt att söka eller innehafva ifrågavarande befattningar, ifall hon är gift eller träder i äktenskap, skola ur dessa bestämmelser utgå.

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sin motion får utskottet hänvisa till motionen.

Den förebragta utredningen synes utskottet ådagalägga, att goda grunder finnas för att i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat uppföra tre kvinnliga biträden af den af Riksdagen godkända normaltypen för kvinnliga biträdesbefattningar och två biträden af den högre typen.

Under hänvisning i öfrigt till innevarande Riksdags beslut angående skrifbiträden hos nedre justitierevisionen, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens motion i hithörande delar, må godkänna

a) sådan ändring i den år 1911 fastställda ordinarie stat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att för hvartdera af två kvinnliga biträden lönen höjes från 600 kronor till 900 kronor och tjänstgöringspenningarna från 450 kronor till 550 kronor, samt för hvart och ett af tre kvinnliga biträden lönen höjes från 600 kronor till 700 kronor, men tjänstgöringspenningarna sänkas från 450 kronor till 350 kronor, samt

b) medgifva att för åtnjutande af de för kvinnliga biträden i staten upptagna aflningsförmåner skola gälla de i fråga om fasta biträden hos nedre justitierevisionen af Riksdagen beslutade allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af deras aflöningsmåner.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

Förhöjning af anslaget till aflöning af civila läkarstipendiater.

5:o). I punkt 4 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att höja det till civila läkarstipendiater beviljade, under medicinalstyrelsen med dithörande stater under sjätte hufvudtiteln uppförda reservationsanslag å 7,500 kronor med 15,000 kronor till 22,500 kronor att användas till aflöning af 15 civila läkarstipendiater.

[4.]

Utredning i ärendet återfinnes i åberopade statsrådsprotokollet, sid. 19—21.

Kungl. Maj:t förevarande framställning afser dels ökning af antalet civila läkarstipendiater från 10 till 15, dels ock höjning af stipendiebeloppen från 750 kronor till 1,500 kronor.

Utskottet, som af den förebragta utredningen blifvit öfvertygadt om behofvet af såväl den afsedda ökningen i antalet stipendier som den föreslagna löneförbättringen för stipendiaterna, hemställer,

att Riksdagen må höja det till civila läkarstipendiater beviljade, under medicinalstyrelsen med dithörande stater under sjätte hufvudtiteln uppförda reservationsanslag å 7,500 kronor med 15,000 kronor till 22,500 kronor att användas till aflöning af 15 civila läkarstipendiater.

Vid bifall till hvad utskottet sålunda hemställt kommer anslaget till medicinalstyrelsen med dithörande stater, nu utgörande 1,027,700 kronor, (däraf 12,000 kronor reservationsanslag), att ökas med 15,000 kronor till 1,042,700 kronor, däraf 27,000 kronor reservationsanslag.

Motion angående statsbidrag till aflöning af barnmorska.

6:o) I en inom Andra kammaren väckt motion (n:r 40) har herr *N. Larsson* med hvilken herr *Per N:son Bosson* m. fl. instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, till hvilket belopp och under hvilka villkor statsbidrag till inom kommun anställd examinerad barnmorskas aflöning må kunna beviljas, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Beträffande hvad af motionären till stöd för denna framställning anförts, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Med sin framställning afser motionären utredning i fråga om viss ändring i den af 1908 års Riksdag antagna lagen angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska. Såsom också af motionären anförts, har emellertid denna lag trädt i kraft den 1 januari innevarande år, och sålunda varit i tillämpning endast under en mycket kort tid.

Då vid sådant förhållande någon erfarenhet angående de i motionen berörda förhållanden gifvetvis icke kunnat ernås, har det ej

synts utskottet lämpligt att redan nu vidtaga åtgärder afseende förändring i den af statsmakterna beslutade lagen.

Utskottet, som på grund häraf icke kan biträda den i motionen gjorda framställningen, får alltså hemställa,

att herr Larssons förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Försäkringsinspektionen.

7:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 5 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen Fasta biträden m. m. [5.]

1) att dels besluta att i försäkringsinspektionens stat från och med år 1913 uppföra aflöning till ett kvinnligt biträde med lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 550 kronor och ortstillägg 150 kronor, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 200 kronor, efter fem och tio år; dels bestämma, att den pension, som med tillämpning af lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension kan komma att beviljas nämnda biträde, skall utgå af försäkringsanstalternas bidrag till försäkringsinspektionens organisation och verksamhet; dels medgifva, att biträde, som vid ikraftträdandet af ifrågavarande ändring i försäkringsinspektionens stat är anställdt hos försäkringsinspektionen och antages till biträde å denna stat, äger att för åtnjutande af löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, biträdet därförinnan innehaft stadig anställning hos försäkringsinspektionen; dels ock besluta, att för nämnda kvinnliga biträde skola gälla de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1912 angifna allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af aflöningsförmånerna för fasta biträden hos vissa verk och myndigheter;

2) att höja det i försäkringsinspektionens stat till vikariatsersättningar, ersättningar till extra tjänstemän och andra biträden, resekostnads- och traktamentsersättningar, tryckningskostnader, hyra, kostnader för belysning, uppvärmning, städning, möbler, böcker, tidningar, kontorsrekvisita m. m. äfvensom till extra ordinarie arbetskrafter vid möjligen förekommande särskild administration af lifförsäkringsbolag upptagna förslagsanslag från 19,600 kronor till 24,000 kronor eller med 4,400 kronor att utgå af försäkringsanstalternas bidrag till försäkringsinspektionens organisation och verksamhet;

3) att höja reservationsanslaget till upprätthållande af försäkringsinspektionens verksamhet från 53,000 kronor med 6,000 kronor till 59,000 kronor;

4) att godkänna sådant tillägg till de genom kungl. kungörelsen den 12 augusti 1910 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från 1911 års början fastställda aflöningsförmåner för ordinarie tjänstinnehafvare i försäkringsinspektionen, att vaktmästaren hos inspektionen må årligen, i den mån det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles, sedan Riksdagen fattat beslut i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om understödsföreningar m. m., afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

Internationell ständig förening för frågor rörande vägväsendet.

Anslag för deltagande i en internationell ständig förening för frågor, rörande vägväsendet.

[6.]

8:o) I punkten 6 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t vidare föreslagit Riksdagen att till gäldande med 500 francs af Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 365 kronor.

Utredning i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 29—31.

Såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt uti ärendet afgifna yttrande anfört, lärer det vara af vikt, att vårt lands vägbyggnadskonst sättes i tillfälle att på bästa sätt följa med den på grund af tillkomsten af vissa nyare transportmedel nödvändiggjorda utvecklingen af vägbyggnadstekniken; och då Sveriges deltagande i ifrågavarande förenings verksamhet synes ägnadt att befordra denna angelägenhet, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att bevilja de för Sveriges anslutning till föreningen erforderliga medel.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må till gäldande med 500 francs af Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 365 kronor.

Beträffande af Kungl. Maj:t till gäldande af samma bidrag för år 1912 äskadt anslag å extra stat, afgifver utskottet utlåtande i punkt 59 här nedan.

Socialstyrelsen och yrkesinspektionen.

Socialstyrelsen och yrkesinspektionen. [7.]

9:o) I punkten 7 har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att dels i afvaktan på den proposition, Kungl. Maj:t kan komma att aflåta till Riksdagen om inrättande från och med år 1913 af ett ämbetsverk, kalladt socialstyrelsen, tills vidare förslagsvis beräkna ett belopp af 175,000 kronor; dels ock i afvaktan på den proposition, som kan komma att aflåtas angående ny organisation af yrkesinspektionen, för ändamålet beräkna ett belopp af likaledes 175,000 kronor.

Öfver dessa framställningar kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

Sjukkasseväsendets befrämjande.

Sjukkasseväsendets befrämjande. [8.]

10:o) I punkten 8 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, under förutsättning af bifall till förslaget om inrättande af en socialstyrelse, beräkna en nedsättning från och med år 1913 af förslagsanslaget till sjukkasseväsendets befrämjande med 43,200 kronor eller från 1,300,000 kronor till 1,256,800 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet framdeles under Riksdagen afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla

Höjning af vissa förslagsanslag.

Höjning af vissa förslagsanslag. [9.]

11:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkten 9 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att höja dels förslagsanslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa med 45,000 kronor eller således till 120,000 kronor, dels förslagsanslaget till ålderstillägg med 35,000 kronor eller således till 300,000 kronor, dels ock förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med 100,000 kronor eller således till 150,000 kronor.

Utskottet, som tillåter sig hänvisa till hvad statsrådsprotokollet (sid. 33 och 34) i detta ärende innehåller, hemställer

att Riksdagen må

a) höja förslagsanslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa med 45,000 kronor eller således till 120,000 kronor,

b) höja förslagsanslaget till ålderstillägg med 35,000 kronor eller således till 300,000 kronor,

c) höja förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar med 100,000 kronor eller således till 150,000 kronor.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m. [10.]

12:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att i stället för det i 1912 års riksstat uppförda förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. under sjätte hufvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag för skrifmaterialier, expenser, ved m. m. å 350,000 kronor.

Till stöd för framställningen har departementschefen utom eget yttrande, som återfinnes å sid. 34 och 35 i statsrådsprotokollet, åberopat jämväl ett af chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 afgifvit yttrande i ämnet.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må i stället för det i 1912 års riksstat uppförda förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. under sjätte hufvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag för skrifmaterialier, expenser, ved m. m. å 350,000 kronor.

Tryckningskostnader.

Tryckningskostnader. [11.]

13:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för bestridande af tryckningskostnader under sjätte hufvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag af 200,000 kronor, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma upptagits till 200,982 kronor.

Under hänvisning till innevarande Riksdags beslut angående uppförande under andra hufvudtiteln af ett förslagsanslag för nu ifrågavarande ändamål och då utskottet icke funnit anledning till erinran mot det nu föreslagna anslagets storlek, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till bestridande af tryckningskostnader under sjätte hufvudtiteln å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 200,000 kronor; dock att i anslaget må få göras den jämkning, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma kan blifva erforderlig.

Öfriga ordinarie anslag.

14:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas uppförda under sjätte hufvudtiteln, har Kungl. Maj:t icke föreslagit någon förändring. Öfriga ordinarie anslag.

Utskottet hemställer,

att samtliga ordinarie anslag, som här ofvan icke blifvit särskildt omförmälda, må för år 1913 fastställas till samma belopp som uti innevarande års riksstat.

Extra anslag.

Med anledning af de för tillfälliga behof, hänförliga till sjätte hufvudtiteln, gjorda framställningar får utskottet afgifva följande yttranden och förslag.

Civildepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli.

Handsekreterare åt statsministern.

[12.]

15:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts i punkt 12 af sjätte hufvudtiteln gjorda framställning och under hänvisning till hvad statsrådsprotokollet å sid. 36 i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 3,000 kronor att af Kungl. Maj:t ställas *till statsministerns förfogande för aflönande af en handsekreterare.*

Provisorisk löneregleringför departementet.

[13.]

16:o) Under punkt 13 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till provisorisk löneregleringför befattningshafvare i civildepartementet i enlighet med de i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder och på de däruti förordade villkor å extra stat för år 1913 bevilja ett förslagsanslag af 13,540 kronor, däraf högst 325 kronor skulle få användas till höjning af vikariatsersättning under semester.

Till statsrådsprotokollet öfver civildepartementets ärenden den 13 januari 1912 har departementschefen anfört, att för åtnjutande af ifrågavarande aflöningstillägg borde stadgas de villkor, chefen för justitiedepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden för sistnämnda dag föreslagit, och tillika för iakttagande vid utbetalningen af aflöningstilläggen meddelas de af denne ifrågasatta föreskrifter.

Under åberopande jämväl af hvad i öfrigt till statsrådsprotokollet öfver civildepartementsärenden i denna fråga meddelats, får utskottet, som ej har något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit, hemställa,

att Riksdagen må till *provisorisk lönereglering för befattningshafvare i civildepartementet*, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver civildepartementsärenden den 13 januari 1912 tillstyrkta grunder och på de däruti förordade villkor, å extra stat för år 1913 bevilja ett förslagsanslag af 13,540 kronor, däraf högst 325 kronor må användas till höjning af vikariatsersättning under semester.

Extra föredragande inom departementet. [14.]

17:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 14 af denna hufvudtitel föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för aflönande af en *extra föredragande inom civildepartementet* på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 7,000 kronor, däraf 2,500 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar.

Ytterligare en extra föredragande inom departementet. [15.]

18:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag hemställer utskottet,

att Riksdagen må i likhet med hvad för åren 1908—1912 ägt rum, såsom godtgörelse till ytterligare en *särskild föredragande inom civildepartementet* på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 4,000 kronor.

Förhöjning af amanuensernas arfvoden m. m. [16.]

19:o) I anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet sid. 38—41 blifvit i ärendet anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till *förhöjning af de inom civildepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli anställda amanuensernas arfvoden m. m.* på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 24,000 kronor.

Öfverståthållarämbetet.

Utgifvande af «Polisunderrättelser» m. m.

[17.]

20:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 17 af denna hufvudtitel föreslagit och under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 41 och 42 i denna fråga innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa till fortsatt utgifvande af tidningarna »*Polisunderrättelser*» och »*Meddelanden angående automobiltrafik*» ett belopp af 26,400 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel redan under år 1912 af nämnda belopp utanordna 1,200 kronor.

Landsstaterna i länen.

Polisväsendet på landsbygden.

[18.]

21:o) På grund af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställnig hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad som skett för år 1912, på extra stat för år 1913 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 350,000 kronor att, hufvudsakligen under de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 21 februari 1908 angifna villkor för åtnjutande af bidrag från anslaget, användas till *aflöning och underhåll af särskild polisstyrka på landet*, där sådan kan af förhållandena påkallas, under medgifvande tillika, *dels* att af detta anslag ett belopp af 10,000 kronor må användas till åtgärder i särskilda fall för gröfre brotts upptäckande och förbrytares efterspanande och gripande, *dels* att Kungl. Maj:t må af anslaget använda lämpligt belopp till årsarfvode åt en polistjänsteman, som förordnas att inom civildepartementet biträda ej mindre vid uppläggning och förande af register öfver den polisstyrka, som kan komma att ur vissa städers poliskårer ställas till länsstyrelsernas förfogande för beredande af polisskydd vid oroligheter å rikets landsbygd, än ock vid beredning inom departementet af frågor om samma polisstyrkas användning i förekommande fall.

22:o) Under punkt 19 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 794,800 kronor för beredande af tillfällig löneförbättring under samma år åt 118 kronofogdar, 117 häradsskrifvare och 516 länsmän, att utgå med de i förenämnda statsrådsprotokoll öfver civildepartementsärenden angifna belopp. Med anledning häraf får utskottet, under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 43 och 44 i ärendet innehåller, hemställa,

Tillfällig löneförbättring åt kronofogdar, häradsskrifvare och länsmän.

[19.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 794,800 kronor för beredande af *tillfällig löneförbättring* under samma år *åt 118 kronofogdar, 117 häradsskrifvare* och *516 länsmän,* att utgå med följande belopp, nämligen:

för 11 kronofogdar (i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län) en hvar 800 kronor, däraf 200 kronor skola anses utgöra lön, 400 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg;

för en hvar af öfriga 107 kronofogdar 600 kronor, däraf 200 kronor skola anses utgöra lön och 400 kronor tjänstgöringspenningar;

för 10 häradsskrifvare (i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län) en hvar 900 kronor, däraf 200 kronor skola anses utgöra lön, 500 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg;

för 107 häradsskrifvare (i öfriga län) en hvar 700 kronor, däraf 200 kronor skola anses utgöra lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar; och

för samtliga häradsskrifvare extra förvaltningsbidrag med 75 kronor för hvarje fullt 5,000-tal af folkmängden i tjänstgöringsdistriktet;

för 4 länsmän (i Tärna distrikt af Västerbottens län samt i Arjepluogs, Juckasjärvi och Enontekis distrikt af Norrbottens län) en hvar 1,000 kronor, däraf 600 kronor skola anses utgöra lön, 200 kronor ortstillägg och 200 kronor förvaltningsbidrag;

för 66 länsmän (öfriga länsmän i Västerbottens och Norrbottens län samt länsmännen i Jämtlands län) en hvar 1,300 kronor, däraf 600 kronor skola anses utgöra lön, 300 kronor tjänstgöringspenningar, 200 kronor ortstillägg och 200 kronor förvaltningsbidrag, samt

för en hvar af öfriga 446 länsmän 1,100 kronor, däraf 600 kronor skola anses utgöra lön, 300 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor förvaltningsbidrag.

Arfvode åt lappfogdar m. m.

[20.]

23:o) Med tillstyrkan af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 20 af denna hufvudtitel föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad förut under en följd af år ägt rum, för *juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och lappförmän äfvensom ordningsmän inom lappbyarna* på extra stat för år 1913 anvisa 20,500 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstaten.

Förstärkning af arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

[21.]

24:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 3,600 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1912 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

Utredning i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet, sid. 44—48.

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning afser anvisande af medel att af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen användas till aflöning åt biträde för afarbetande af å styrelsens tekniska afdelning förefintlig balans af ogranskade arbetsplaner.

Utskottet biträder den af departementschefen uttalade meningen, att särskilda åtgärder böra vidtagas för afarbetande snarast möjligt af denna balans, på det normala förhållanden måtte inträda beträffande styrelsens verksamhet å ifrågavarande afdelning.

Såsom departementschefen anfört, har också Riksdagens justitieombudsman framhållit önskvärdheten af att det rådande missförhållandet i fråga om den långa tid, hvarunder arbetssplaner fått vänta på granskning i styrelsen, måtte snarast möjligt afhjälpas.

Mot det af Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål äskade anslagets storlek har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 3,600 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1912 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

Tillfällig höjning af anslaget till expenser för allmänna arbeten. [22.]

25:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att för tillfällig ökning af det under väg- och vattenbyggnadsstaten uppförda reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten på extra stat för år 1913 anvisa ett reservationsanslag af 10,000 kronor att användas enligt de vid nyssnämnda anslag fästade villkor.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet, sid. 49—53.

Utskottet, som på grund af hvad till statsrådsprotokollet anförts såsom stöd för den gjorda framställningen, icke har något att mot densamma erinra, hemställer,

att Riksdagen må för tillfällig ökning af det under väg- och vattenbyggnadsstaten uppförda reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten på extra stat för år 1913 anvisa ett reservationsanslag af 10,000 kronor att användas enligt de vid nyssnämnda anslag fästade villkor.

Inspektion af enskilda järnvägars rullande materiel. [23.]

26:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel på extra stat för år 1913 anvisa 8,800 kronor, att för ändamålet ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1912 af tillgängliga medel utanordna 1,400 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet, sid. 53—57.

Det af Riksdagen å extra stat beviljade anslaget till anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel har under hvart och ett af åren 1905—1911 uppgått till 5,000 kronor och utgår under innevarande år med 6,000 kronor.

Då den förebragta utredningen synts utskottet ådagalägga behofvet att för år 1913 bevilja ett till 8,800 kronor förhöjdt anslag, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för *anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel* på extra stat för år 1913 anvisa 8,800 kronor att för ändamålet ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1912 af tillgängliga medel utanordna 1,400 kronor.

Undersökning af mindre hamnar m. m. [24.]

27:o) I anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad förut under en följd af år ägt rum, på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 10,000 kronor till *undersökningar af mindre hamnar och farleder* äfvensom till *upprättande af planer till anläggning eller ombyggnad af broar*, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag.

Anläggningar af vägar m. m. [25.]

28:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 25 af denna hufvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till *bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 1,750,000 kronor.

Bro- och hamnbyggnader m. m. [26.]

29:o) Uti punkt 26 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1913 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder ett anslag af 500,000 kronor.

Med anledning häraf får utskottet, under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 58—59 i ärendet innehåller, hemställa,

a) att Riksdagen må på extra stat för år 1913 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande till *understödjande af brobyggnader* och, *företrädesvis mindre, hamnbyggnader* samt *upprensning af åar och farleder* ett anslag af 500,000 kronor.

Villkor för statsbidrag.

Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen besluta, att i afseende å statsbidrag som för år 1913 kunna af Riksdagen beviljas till väganläggningar och vägförbättringar samt till bro- och hamnbyggnader äfvensom upprensning af åar och farleder, skola gälla de all-

männa villkor och bestämmelser, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrifvelse den 31 maj 1907.

De nu gällande allmänna villkoren för erhållande och tillgodonjutande af de under denna och nästföregående punkt omförmälda statsbidrag samt kontrollen däråå, att fastställda planer varda vid arbetenas utförande följda, innehållas, förutom i Riksdagens berörda skrifvelse, uti kungl. kungörelsen den 28 juni 1907, (Svensk författningssamling 1907, n:r 41).

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herr *G. N. Torgén* väckt motion (nr 51), däri föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar må utgå med $^2/_3$ af den verkliga och ej den beräknade kostnaden.

Beträffande hvad af motionären till stöd för förslaget anförts, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Motionären har i denna framställning vändt sig mot de enligt hans förmenande betänkliga konsekvenserna af nu gällande beräkning för statsbidraget till anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar.

Enligt hvad i motionen göres gällande skulle nämligen till följd af att statsbidraget utgår med viss del af den *beräknade* kostnaden för vägbyggnaden ofta stora förluster uppstå för vägdistrikten, i det att de uppgjorda kostnadsberäkningarna väsentligt öfverskredes, och distriktets andel i den verkliga kostnaden på så sätt blefve oproportionerligt hög. Dessa missförhållanden skulle, enligt hvad motionären framhåller, afhjälpas genom införande af bestämmelse, att statsanslaget skulle utgå efter den verkliga och ej efter den beräknade kostnaden.

Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har kommit utskottet tillhanda följande

»P. M.

rörande väckt förslag, att statsbidrag till väganläggningar och vägförbättringar skulle utgå med två tredjedelar af verkliga kostnaden i stället för, såsom för närvarande är bestämdt, två tredjedelar af beräknade kostnaden.

I den nuvarande bestämmelsen, att statsbidrag till väganläggningar må utgå med två tredjedelar af den beräknade kostnaden, ligger tyd-

ligtvis en viss säkerhet för, att de vägbyggnadsskyldige skola söka att ordna vägarbetena på ett lämpligt och ekonomiskt sätt, enär de vägbyggnadsskyldige själfva få vidkännas hela den kostnad, som kan komma att uppstå utöfver den beräknade.

Att under nuvarande förhållanden eftergifva denna säkerhet torde icke vara med en god statsekonomi förenligt.

Det bör nämligen framhållas, att för närvarande staten icke äger något som hälst inflytande öfver vägföretagens ledning, utan inskränker sig statens kontroll öfver vägföretagen att tillse, att arbetena varda utförda på ett i tekniskt afseende nöjaktigt sätt samt i öfverensstämmelse med fastställda planer.

Under sådana förhållanden har icke heller kunnat undvikas, att kostnadsberäkningarne kommit att öfverskridas till följd af en mindre tillfredsställande och sakkunnig ledning af arbetena.

Å andra sidan måste det erkännas vara för de vägbyggnadsskyldige synnerligen betungande, att dessa ensamma skola vidkännas hela den kostnadsökning, som ofta kan uppkomma vid ett arbetes utförande på grund af oförutsedda omständigheter eller i allt fall sådana omständigheter, öfver hvilka de vägbyggnadsskyldige icke kunnat råda.

För en förändring af de nuvarande förhållandena därhän, att statsbidraget till vägföretag må utgå med två tredjedelar af verkliga och icke den beräknade kostnaden, torde därföre blifva nödvändigt, antingen att den tekniska och ekonomiska ledningen af med statsmedel understödda vägarbeten utöfvas af tjänstemännen i väg- och vattenbyggnadsdistrikten under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens öfverinseende, eller att vägarbetena utföras helt och hållet genom statens försorg, och att de vägbyggnadsskyldige därvid bidraga med en tredjedel af kostnaden.

För vidtagande af dylika genomgripande förändringar synes emellertid en uttömmande utredning i saken vara erforderlig.»

Utskottet har därjämte från samma styrelse erhållit vissa uppgifter angående förhållandet mellan beräknad och verklig anläggningskostnad för väganläggningar under åren 1900—1908, utvisande bland annat, att vid de under nämnda år verkställda vägbyggnadsföretag den verkliga kostnaden öfverskridit den beräknade på sätt framgår af följande sammanställning.

Vid anläggningar inom												
Stockholms	län	har	den	verkliga	kostnaden	uppgått	till	106	%	af	den	beräknade.
Uppsala	»	»	»	»	»	»	»	101	»	»	»	»
Södermanlands	»	»	»	»	»	»	»	107	»	»	»	»
Östergötlands	»	»	»	»	»	»	»	101	»	»	»	»
Jönköpings	»	»	»	»	»	»	»	103	»	»	»	»
Kronobergs	»	»	»	»	»	»	»	110	»	»	»	»
Kalmar	»	»	»	»	»	»	»	115	»	»	»	»
Gottlands	»	»	»	»	»	»	»	119	»	»	»	»
Kristianstads	»	»	»	»	»	»	»	105	»	»	»	»
Malmöhus	»	»	»	»	»	»	»	110	»	»	»	»
Hallands	»	»	»	»	»	»	»	103	»	»	»	»
Göteborgs o. Bohus	»	»	»	»	»	»	»	114	»	»	»	»
Älfsborgs	»	»	»	»	»	»	»	119	»	»	»	»
Skaraborgs	»	»	»	»	»	»	»	104	»	»	»	»
Värmlands	»	»	»	»	»	»	»	120	»	»	»	»
Örebro	»	»	»	»	»	»	»	147	»	»	»	»
Västmanlands	»	»	»	»	»	»	»	112	»	»	»	»
Kopparbergs	»	»	»	»	»	»	»	117	»	»	»	»
Gäfleborgs	»	»	»	»	»	»	»	132	»	»	»	»
Västernorrlands	»	»	»	»	»	»	»	116	»	»	»	»
Jämtlands	»	»	»	»	»	»	»	112	»	»	»	»
Västerbottens	»	»	»	»	»	»	»	109	»	»	»	»
Norrbottens	»	»	»	»	»	»	»	116	»	»	»	»

Utskottet har gifvetvis ej kunnat undgå att fästa sin uppmärksamhet vid det betänkliga missförhållande, som, enligt hvad de utskottet sålunda tillhandakomna uppgifter gifva vid handen, i ett flertal fall rådt mellan den beräknade och den verkliga anläggningskostnaden.

Såsom framgår af här ofvan intagna p. m. anser emellertid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen en uttömmande utredning i denna fråga erforderlig, innan så genomgripande förändringar, som ett bifall till motionärens förslag innebure, skulle kunna vidtagas. Vid sådant förhållande har utskottet ej ansett sig kunna biträda motionärens framställning.

I detta sammanhang har utskottet likväl velat uttala den förhoppning, att, genom iakttagande af större noggrannhet vid kostnadsberäkningarna, så stor skillnad mellan beräknade och verkliga vägbyggnadskostnader, som hittills i flera fall uppstått, för framtiden må kunna undvikas.

Utskottet hemställer,

b) att Riksdagen, med bifall till den af Kungl. Maj:t gjorda framställningen och med afslag å herr Torgéns förevarande motion, må besluta, att i afseende å de af Riksdagen för år 1913 beviljade statsbidrag till väganläggningar och vägförbättringar samt till bro- och hamnbyggnader äfvensom upprensning af åar och farleder, skola gälla de *allmänna villkor och bestämmelser*, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrifvelse den 31 maj 1907.

30:o) I två likalydande motioner, väckta, den ena inom Första kammaren (nr 30) af herr *G. Rosén* och den andra inom Andra kammaren (nr 126) af herr *E. F. Hellberg*, med instämmande af herrar *W. Bäckström*, *A. Wiklund*, *F. Mörtsell* och *J. Rehn*, har föreslagits, att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 30,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Västerbottens län förfogande för att, hufvudsakligen i öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1909 angifna grunder, användas till *anläggande af enklare vägar i Västerbottens läns öfre lappmark.*

I afseende å de till stöd för framställningen anförda skäl tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Det af motionärerna afsedda syftet att bereda lättnad i de svårigheter, mot hvilka befolkningen i lappmarken onekligen har att kämpa till följd af den rådande bristen på kommunikationer, finner utskottet behjärtansvärdt.

Det vill också synas utskottet, som om detta syfte blifvit af statsmakterna beaktadt, i det, såsom af motionärerna anförts, Riksdagen efter Kungl. Maj:ts förslag för hvart och ett af åren 1910, 1911 och 1912 beviljat ett belopp af 30,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Västerbottens län förfogande för anläggning af enklare vägar i länets öfre lappmark.

Utskottet anser sig jämväl hafva anledning förmena, och vill äfven uttala den förväntan, att, därest de väganläggningar, som bekostas med de sålunda beviljade medlen, visa sig fylla det med dem afsedda ändamål, Kungl. Maj:t icke lärer underlåta att snarast möjligt vidtaga åtgärder för åstadkommande af ytterligare landsvägsförbindelser af enklare typ inom länets lappmark, och vid sådant förhållande har den af motionä-

rerna uttalade farhågan för, att väganläggningarna i fråga skulle komma att alltför länge undanskjutas, icke synts utskottet grundad.

Utskottet, som, med afseende å hvad sålunda anförts, icke ansett sig böra biträda den af motionärerna gjorda framställningen, får alltså hemställa,

att herrar Roséns och Hellbergs förevarande motioner icke må vinna Riksdagens bifall.

Medicinalstaten.

Provisorisk lönereglering m. m. [27.]

31:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen dels att till provisorisk lönereglering för befattningshafvare i medicinalstyrelsen, i enlighet med de i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder och på de däruti förordade villkor, på extra stat för år 1913 bevilja ett förslagsanslag af 19,400 kronor däraf högst 812 kronor 50 öre må användas till höjning af vikariatsersättning, att på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 600 kronor att under nämnda år med 50 kronor i månaden användas såsom personligt lönetillägg till tillförordnade medicinalrådet Gustaf Richard Stenbeck, så länge han på grund af förordnande bestrider ett medicinalrådsämbete i medicinalstyrelsen, samt att likaledes på extra stat för år 1913 till aflönande af en extra vaktmästare hos medicinalstyrelsen anvisa ett anslag af 1,175 kronor, dels att för bestridande af utgifterna för ett vetenskapligt råd vid medicinalstyrelsens sida samt för anställande af två medicinalrådsassistenter på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 17,650 kronor, dels ock att till provisorisk höjning af anslaget till medikamentsräkningars granskning, vikariatsersättning, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 2,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet, sid. 60—79.

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning innefattar till en början provisorisk lönereglering för ordinarie befattningshafvare i medicinalstyrelsen, samt beredande af ett personligt lönetillägg åt tillförordnade medicinalrådet G. R. Stenbeck. Hvad i sådant afseende af Kungl. Maj:t föreslagits, har ej gifvit utskottet anledning till någon erinran.

Vidare afser Kungl. Maj:ts framställning att i afvaktan på den genomgripande förändring af medicinalstyrelsen, som kommer att upptagas till behandling i sammanhang med frågan om statsdepartementens omorganisation, bereda förstärkning i styrelsens arbetskrafter.

Då den förebragta utredningen synts utskottet ådagalägga ett verkligt behof af att den medicinalstyrelsen påhvilande arbetsbördan lättas, och då Kungl. Maj:ts i sådant syfte framlagda förslag beträffande medicinalrådsassistenter synes innebära en god lösning af frågan, har utskottet funnit sig böra biträda samma förslag. Mot de af Kungl. Maj:t för detta ändamål äskade beloppet har utskottet ej funnit skäl till erinran. Däremot har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förlag till anvisande af medel för bestridande af utgifterna för ett vetenskapligt råd vid medicinalstyrelsens sida, därför kostnaderna upptagits till 8,300 kronor, enär anställandet af ett sådant råd ej synes i och för sig utgöra ett förstärkande af medicinalstyrelsens arbetskrafter, utan fastmer innebära ett inskridande i den omorganisation af medicinalstyrelsen, i afvaktan på hvilkens genomförande en provisorisk lönereglering nu ifrågasättes.

Hvad Kungl. Maj:t i öfrigt under förevarande punkt föreslagit, har utskottet funnit sig böra tillstyrka.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Riksdagen må

a) till *provisorisk löreglering för befattningshafvare i medicinalstyrelsen*, i enlighet med de i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder och på de däruti förordade villkor, på extra stat för år 1913 bevilja ett förslagsanslag af 19,400 kronor, däraf högst 812 kronor 50 öre må användas till höjning af vikariatsersättning;

b) på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 600 kronor att under nämnda år med 50 kronor i månaden användas såsom *personligt lönetillägg till tillförordnade medicinalrådet Gustaf Richard Stenbeck*, så länge han på grund af förordnande bestrider ett medicinalrådsämbete i medicinalstyrelsen;

c) likaledes på extra stat för år 1913 till *aflönande af en extra vaktmästare* hos medicinalstyrelsen anvisa ett anslag af 1,175 kronor;

d) för *anställande af två medicinalrådsassistenter* på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 9,350 kronor; samt

e) till *provisorisk höjning af anslaget till medikamentsräkningars granskning, vikariatsersättning, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden* på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 2,000 kronor.

32:o) Då utskottet icke haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t uti punkt 28 af denna hufvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

Kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning.

att Riksdagen må, såsom för åren 1909—1912 ägt rum, till *arfvode för en kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning*, på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 5,800 kronor. [28.]

33:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 81 i denna fråga innehåller, får utskottet hemställa,

Uppförande vid Uppsala hospital och asyl af ett bostadshus för öfverläkaren m. m.

att Riksdagen må af det för *uppförande vid Uppsala hospital och asyl af ett bostadshus för öfverläkaren, tre bostadshus af trä för betjäning och ett verkstadshus* beviljade anslag å 135,800 kronor på extra stat för år 1913 anvisa återstående beloppet, 60,800 kronor. [29.]

34:o) Under punkt 30 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för utvidgning och ändring af den elektriska anläggningen vid Lunds hospital och asyl på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 126,000 kronor.

Utvidgning af elektricitetsverket vid Lunds hospital och asyl.

Den utredning, som ligger till grund för ifrågavarande förslag, återfinnes i statsrådsprotokollet, sid. 82—86. [30.]

Hvad i ärendet förekommit, synes utskottet ådagalägga, att en utvidgning och ändring af ifrågavarande elektricitetsverk lämpligen bör på föreslaget sätt äga rum. Utskottet hemställer,

att Riksdagen må *för utvidgning och ändring af den elektriska anläggningen vid Lunds hospital och asyl* på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 126,000 kronor.

35:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 31 af denna hufvudtitel föreslagit, hemställer utskottet,

Anläggning af hospital vid Östersund.

att Riksdagen må af det för *anläggning af ett hospital i närheten af Östersund* beviljade anslag å högst 2,359,000 kronor på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 500,000 kronor. [31.]

Sjukvårdspaviljong m. m. i Korsberga socken.

[32.]

36:o) Sedan Kungl. Maj:t under punkt 32 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att, i afvaktan på den proposition, som kunde komma att aflåtas angående uppförande af en sjukvårdspaviljong och en uthusbyggnad å lägenheten Tomtebo vid därvarande centralhem för familjevården för sinnessjuka i Korsberga socken, för ändamålet beräkna ett anslag på extra stat för år 1913 af 41,000 kronor har i en till Riksdagen den 9 februari 1912 aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (nr 47) Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civildepartementsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att för uppförande af en sjukvårdspaviljong och en uthusbyggnad å lägenheten Tomtebo i Korsberga socken vid därvarande centralhem för familjevård för sinnessjuka på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 41,000 kronor.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen anfört följande:

»Innan jag redogör för själfva det föreliggande förslaget, tillåter jag mig nämna några ord angående det allmänna läget för närvarande af frågan om familjevård för sinnessjuka. Jag kan därvid använda mig af en undersökning rörande anordnande af sådan vård vid rikets sinnessjukanstalter, som Kungl. Maj:t den 6 december 1907 anbefallt medicinalstyrelsen att med biträde af sakkunniga verkställa och som nu föreligger afslutad.

Det relativa antalet för familjevård lämpliga patienter växlar vid olika anstalter och uppgick enligt nämnda sakkunnigas utredning år 1908 till i medeltal 10,4 procent bland manliga och 9,5 procent bland kvinnliga patienter. Den absoluta siffran uppgick samma år till omkring 357 män och 313 kvinnor.

För närvarande tillämpas familjevård af sinnessjuka enligt *två system*, hvilka båda kommit till användning i vårt land. Enligt det ena inackorderas å hospitalen intagna sjuka, män såväl som kvinnor, *i skötarfamiljer*, hvilka innehafva å hospitalets områden belägna, hospitalet tillhöriga bostadslägenheter. Skötarfamiljen åligger att utöfva tillsyn af de sjuka samt att förse dem med föda. I ersättning erhåller skötaren ett visst belopp för hvarje sjuk, hvilkens arbete, utom hvad som erfordras till nödtorftig handräckning inom familjen, tillkommer hospitalet. Sedan för ändamålet beräknade bostadshus för gifta skötare numera blifvit till afsevärdt antal uppförda, har denna art af familjevård kommit till tillämpning vid hospitalen i Kristinehamn, Uppsala och Piteå samt i mindre utsträckning vid Växjö och Nyköpings hospital. Antalet sålunda vårdade patienter uppgick år 1908 till sam-

manlagdt 48. Denna form af familjevård ingår också i planen för de nya hospitalen i Säter och Västervik.

Enligt *det andra systemet* utackorderas sinnessjuka *hos privata personer* i hem, belägna på längre eller kortare afstånd från ett hospital. De sjuka äro fortfarande inskrifna i hospitalets rulla såsom tillhörande hospitalet, dit de utan nya intagningsformaliteter kunna återföras, därest deras tillstånd skulle så fordra. Det åligger vårdarna att sköta och tillse de sjuka, bereda dem bostad i särskildt för dem afsedda rum samt förse dem med föda. Det arbete, de sjuka prestera, äger vårdaren att tillgodogöra sig. Gång- och sängkläder erhålla de sjuka från hospitalet. Kontroll öfver att de sjuka af sina vårdare erhålla god och lämplig skötsel utöfvas dels af hospitalets läkare dels af en särskildt för ändamålet anställd föreståndersk, hvilken aflägger besök i hemmen 2 à 3 gånger i veckan eller oftare, om så anses nödigt. Denna form af familjevård har sedan år 1903, i öfverensstämmelse med de genom nådigt bref den 10 juni nämnda år fastställda bestämmelser, tillämpats vid den till Växjö hospital hörande Korsbergakolonien.

Antalet patienter i familjevård i Korsberga uppgick vid utgången af år 1908 till 80, år 1909 till 114, år 1910 till 115 och år 1911 till 130.

Medicinalstyrelsen har nu i skrifvelse den 1 november 1911 väckt förslag om viss tillbyggnad till centralhemmet i Korsberga i syfte att ytterligare kunna öka antalet i familjer vårdade patienter därstädes.

Samtidigt föreligger en annan framställning från styrelsen om anordnande af familjevård vid flera af rikets hospital. Jag torde sedermera få återkomma till denna framställning och vill här endast påpeka, att enligt den föreliggande utredningen af sakkunniga antalet patienter, som lämpa sig för familjevård, är så stort, att båda de föreslagna anordningarna äro väl behöfliga för att bereda tillgång å sådana platser.

Jag öfvergår härefter till en närmare redogörelse för Korsbergakolonien och ber därvid först att få erinra, att 1906 års Riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, anvisat 20,900 kronor för inköp af en fastighet i Korsberga att anordnas till centralhem för familjevård af sinnessjuka därstädes, samt att sedermera lägenheten Tomtebo jämte visst angränsande område blifvit för ändamålet inköpt.

Centralhemmet har till uppgift att till vård mottaga sådana i kolonien varande sinnessjuka, hvilka på grund af tillfällig psykisk oro eller kroppslig sjukdom temporärt äro i behof af bättre tillsyn och skötsel än hvad som kan komma dem till del inom familjevården. I

centralhemmet bor för sådant ändamål den ofvan nämnda föreståndersskan, till hvilkens åliggande dessutom hör att genom täta besök hos vårdarna öfvervaka de sjukas vård och gifva råd och anvisningar. Till hjälp i sitt arbete har föreståndersskan 2 manliga och 2 kvinnliga biträden, hvilka likaledes hafva sin bostad i centralhemmet. Under föreståndersskans vård finnes ett förråd af patientkläder och andra persedlar, hvarförutom hon har en uppsättning af den vanligast förekommande medicinen. En eller två arbetsdugliga patienter pläga ständigt vårdas å centralhemmet för att tillhandagå med handräckningssysslor, hvarförutom till handtverk dugliga sjuka tidvis äro där sysselsatta med skrädderi och skomakeri för koloniens behof. Å centralhemmet finnes en mindre badafdelning, där de sjuka, såväl de i familj inackorderade som de i centralhemmet vårdade, erhålla månatliga renlighetsbad. Mathållningen för de i centralhemmet varande sjuka och för hemmets personal handhafves af föreståndersskan mot ersättning för hvarje person.

Medicinalstyrelsen anför nu i ofvanberörda skrifvelse den 1 november 1911, att försöket med Korsbergakolonien slagit synnerligen väl ut. Vid de inspektioner, som under årens lopp verkställts af styrelsens chef och referent för hospitalsärenden samt öfverinspektören för sinnessjukvården, har detta konstaterats; patienterna erhålla god och ändamålsenlig vård i en sådan omgifning, vid hvilken de äro vana; vårdarna hafva med intresse och i regel synnerligen förtjänstfullt fullgjort sina skyldigheter.

Angående det ekonomiska resultatet af Korsbergakolonien har medicinalstyrelsen hänvisat till nedanstående öfversikt.

Öfversikt af Korsbergakolonien 1904—1910.

Å r.	Medeltalet vårdade om dagen.	Medelkostnaden för sjuk och dag.	Medelafgiften till vårdare för sjuk och dag, gällande vid årets slut.	Medelkostnaden för sjuk och dag vid	
				Växjö hospital.	rikets samtliga anstalter.
		öre.	öre.	öre.	öre.
1904	50	129	71	206	133
1905	49	125	70	214	146
1906	66	122	72	222	146
1907	81	108	73	200	149
1908	79	108	73	213	162
1909	102	103	71	211	158
1910	112	99	69	193	154

Af denna öfversikt framgår, att, under det medelkostnaden för dag och sjuk i kolonien för år 1910 uppgått till 99 öre, däraf medelafgiften till vårdare vid årets slut utgjort 69 öre, motsvarande kostnad å Växjö hospital varit 193 öre och vid rikets samtliga anstalter 154 öre. Vården af i medeltal 112 sjuka i Korsbergakolonien har i verkligheten uppgått till 40,753 kronor 34 öre; den beräknade kostnaden för deras vård å Växjö hospital skulle uppgått till 78,898 kronor 40 öre och å statshospitalen i gemen till 62,955 kronor 20 öre. Besparingen i utgifterna har alltså varit omkring 38,100, respektive 22,200 kronor, förutom ränta för den ojämförligt högre byggnadskostnaden vid hospitalen. Vid denna beräkning är dock att märka, att medelkostnaden vid Växjö hospital är relativt mycket hög, beroende på de dryga kostnaderna för därvarande stora antal kriminalpatienter. Öfversikten visar vidare, säger styrelsen, att ju större medeltalet vårdade är, desto mindre är medelkostnaden.

Emellertid synas vissa brister förefinnas i de hittillsvarande anordningarna å centralhemmet. Öfverläkaren vid Växjö hospital E. V. Lindell, som utöfvar tillsyn öfver kolonien, har sålunda dels vid inspektioner, dels i sina årsberättelser framhållit, att de icke i alla afseenden äro tillfredsställande.

Styrelsen säger nu, att hemmet utgöres af en villabyggnad af trä i två våningar jämte några mindre uthus. Villan upptager två rum för tillsammans 7 manliga och ett rum för 6 kvinnliga sjuka, bostadslägenheter för föreståndersken och hemmets manliga och kvinnliga biträden samt rum för expedition och apotek. Emedan alla de i centralhemmet vårdade sjuka äro förlagda i samma byggnad i rum, som endast medelst tunna väggar äro skilda från lägenheter för andra sjuka och för personalen, kan det icke undvikas, att en orolig och stojande patient stör icke blott de i samma rum varande sjuka, utan villans hela personal af sjuka och betjäning. Bristen på isoleringsrum nödvändiggör nu ofta återflyttning till hospitalet af fall, som eljest under kortare orosperioder skulle kunnat kvarstanna i centralhemmet.

Antalet sjukplatser i centralhemmet (7 för män och 6 för kvinnor), däraf 2 upptagas af sådana sjuka, som biträda inom centralhemmet, är också vid den utveckling, Korsbergakolonien numera fått, otillräckligt för koloniens behof, särskildt hvad beträffar mansplatser. Enligt hvad öfverinspektören för sinnessjukvården i riket anfört i sin berättelse från inspektion den 15—16 augusti 1910 har det exempelvis händt, att en för varbildning behandlad patient måst före inträdd läkning lämna centralhemmet för att bereda plats för annan patient, hvars

psykiska tillstånd gjorde en flyttning dit nödvändig. Centralhemmets möjligheter att till vård mottaga tillfälligt oroliga äro redan med det nuvarande beläggningsantalet icke tillfyllestgörande och förhindra vidare utveckling af familjevården. Tillgången på för familjevård lämpade hem är emellertid ej till fullo utnyttjad; ett flertal personer i Korsberga hafva anmält sig villiga att mottaga sjuka, och öfverläkaren Lindell uppskattar det antal sjuka, som där skulle kunna erhålla god inackordering, till omkring 200. En utvidgning af Korsbergakolonien med flera inackorderade sjuka skulle med de nuvarande otillräckliga resurserna i centralhemmet nödvändiggöra ofta förekommande förflyttningar till och från Växjö hospital. Dylika förflyttningar äro gifvetvis från sjukvårdssynpunkt mycket sämre än ett omedelbart intagande vid första behof å centralhemmet. Ett fullt utnyttjande af hemmen i Korsberga för inackordering af sjuka syntes därför icke kunna komma till stånd med mindre förbättrade anordningar vidtoges inom centralhemmet.

Centralhemmets nuvarande badafdelning är förlagd i en uthusbyggnad, afsedd för tvätt; utrymmet är otillräckligt, med plats för endast ett badkar i en provisorisk afbalkning i tvättstugan utan afklädningsrum; lägenheten är vintertiden kall och äger dålig belysning.

Styrelsen anför vidare, att verkstadsrum för skrädderi och skomakeri saknas. På grund af denna brist kan lagning af de sjukas kläder och skodon — oaktadt tillgång på lämpliga handtverkare bland de sjuka finnes — endast till en del ske vid kolonien och måste i öfrigt öfverlämnas till ortens handtverkare. Visserligen finnes i ett uthus en lägenhet, som sommartid tagits i bruk för skräddare, men i saknad af uppvärmningsmöjligheter är den oanvändbar under kallare årstid. För skomakeriarbetaren har man måst hyra en lägenhet i byn; men blir den sinnessjuke under sin verksamhet därstädes i saknad af nödig tillsyn.

Å centralhemmet intagna, ej sängliggande sjuka samt dess personal intaga i brist på lämpligt matrum sina måltider i hemmets kök; de sängliggande erhålla sin mat i sofrummen. Kökets användande till matrum medför svårigheter att upprätthålla nödig ordning och snygghet i denna lokal, helst antalet personer, som taga köket i anspråk för sina måltider, kan vara tidvis ganska stort.

Dessa här angifna olägenheter angående anordningarna i centralhemmet hafva föranledt, att direktionen för Växjö hospital uti skrifvelse den 2 mars 1911 hemställt om uppgörande af ritningar och förslag till centralhemmets utvidgning.

Med anledning häraf har medicinalstyrelsen, enligt hvad i dess förevarande skrifvelse meddelas, anmodat sin biträdande arkitekt Ture Stenberg att med ledning af ett utaf generaldirektören Linroth angifvet program och efter öfverläggning med öfverläkaren Lindell uppgöra skisser till en mindre nybyggnad af trä vid Tomtebo.

Styrelsen meddelar härefter närmare redogörelse för det uppgjorda förslaget. Den ursprungliga tanken att förlägga alla behöfliga lokaler i *en* byggnad har vid programmets bearbetning öfvergifvits, då det befunnits, att vissa lokaler lämpligare kunde förläggas i en särskild mindre uthusbyggnad.

Den större föreslagna nybyggnaden — den egentliga sjukvårdspaviljongen — innehåller två för 7, respektive 5 manliga sjuka afsedda sofrum; det större sofrummet är afsedt för sådana sjuka, som kunna vistas uppe under dagarna, det mindre för sådana sjuka, som erfordra sänglägesbehandling på grund af psykisk oro eller kroppslig sjukdom. Invid dessa sofrum finnes ett enkelrum för oroligare manlig sjuk; mera aflägset därifrån finnes ytterligare ett enkelrum, hvilket kan tagas i bruk för manlig eller kvinnlig sjuk, allt efter behof. Paviljongen innehåller vidare ett mat- och dagrum för de sjuka, ett matrum för betjäning, ett badrum med plats för 3 badkar jämte afklädningsrum samt ett bostadsrum för betjäning, så förlagdt, att därifrån kan utöfvas nödig tillsyn öfver de sjuka. I våningen en trappa upp, förlagd i frontespis, finnes ett rum för sådana manliga sjuka, som deltaga i arbete inom centralhemmet, en för skräddare och skomakare afsedd arbetssal samt två förrådsrum. Den mindre byggnaden innehåller ett mangel- och strykrum samt ett slöjdrum. — Sjukvårdspaviljongen är afsedd att förläggas norr om inkörsvägen med fasad mot söder. Paviljongen skall för åstadkommande af största möjliga trygghet mot eldsvåda förses med anordning för centraluppvärmning, den mindre byggnaden med lokala eldstäder.

Kostnaden för dessa båda hus, uppförda af trä och komplett färdiga med ledningar för värme och vatten, har af arkitekten Stenberg beräknats till 41,000 kronor.

Om man beräknar, att familjekolonien i Korsberga skulle kunna, efter tillkomsten af dessa föreslagna nybyggnader, utvecklas så, att antalet inackorderade sjuka kan ökas med ett hundratal, hvilka nu upptaga plats i slutna anstalter, blir kostnaden för hvarje ny plats endast 410 kronor. Denna kostnad är relativt ringa i förhållande till

den, som anskaffandet af nya platser inom slutna anstalter medför och hvilken numera icke kan anslås till mindre än 4,000 à 5,000 kronor.

Styrelsen säger sig icke hafva något att erinra mot detta förslag.

Styrelsen har emellertid inhämtat yttrande däröfver af direktionen för Växjö hospital. Under åberopande af hvad öfverläkaren Lindell i ett vid direktionens skrifvelse fogadt yttrande anfört framhåller direktionen, att det borde tagas i noggrannt öfvervägande, huruvida icke den tillämnade nybyggnaden borde uppföras af sten. Visserligen blefve, framhåller Lindell, ett stenhus något dyrare, men detta torde i afsevärd grad motvägas af minskade underhållskostnader och framförallt af minskad eldfara. Och en brandolycka skulle, säger Lindell, — vid frånvaron, såsom på landet vanligen vore förhållandet, af ordnadt eldsläckningsväsen — för kolonien blifva så ödesdiger, att frågan syntes, trots den högre kostnaden, böra tagas under allvarlig ompröfning. Öfverläkaren Lindell föreslår dessutom en omplacering af betjäningsrummet och toalettlokalerna för att därigenom erhålla en bättre tillsyn öfver de sjuka från betjäningens sida.

Med anledning af hvad direktionen och öfverläkaren Lindell sålunda anfört angående byggnadsmaterialet i sjukvårdspaviljongen anför styrelsen följande.

Styrelsen vill visserligen icke underskatta de skäl, som anförts för paviljongens uppförande af sten i stället för af trä. Men å andra sidan skulle det föreslagna byggnadsmaterialet betydligt öka byggnadskostnaden. Hvad beträffar faran för de sjuka vid en eventuell eldsolycka är att märka, dels att centraluppvärmning skulle anordnas, dels att hela kolonien är afsedd endast för relativt ofarliga och lättskötta patienter, dels ock att de sjuka, som vid en sådan olyckshändelse mest skulle vara i behof af hjälp, blifva förlagda i lägenheter på nedra botten, hvarifrån de torde utan större svårighet kunna räddas. Den hittillsvarande villan är också af trä, utan att allvarliga betänkligheter därför framkommit. Af dessa skäl anser styrelsen, att äfven båda de föreslagna nybyggnaderna kunna uppföras af trä.

Den af öfverläkaren Lindell föreslagna omkastningen af vissa lokaler är ej, anmärker styrelsen, af beskaffenhet att föranleda någon ändring i kostnaden och torde kunna tagas under noggrannare pröfning vid utarbetandet af arbetsritningar.

Såsom förut framhållits, utöfvas tillsynen öfver de sjukas vård af öfverläkaren vid Växjö hospital genom månatliga besök. Styrelsen anser sig i detta sammanhang böra meddela, att, därest kolonien i Korsberga

utvecklas i högre grad och antalet där inackorderade sjuka väsentligt ökas, den nu gällande anordningen med läkartillsyn måhända icke skall befinnas tillfyllest, utan att kolonien kan komma att kräfva en särskild på platsen boende läkare, hvarom styrelsen i så fall kan komma att göra särskild hemställan.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har medicinalstyrelsen hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåta proposition om anslag för år 1913 af 41,000 kronor för uppförande å Tomtebo i Korsberga socken af en sjukvårdspaviljong och en uthusbyggnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af arkitekten Stenberg uppgjorda ritningar.

Öfverintendentsämbetet har i infordradt utlåtande allenast framställt ett par mindre anmärkningar mot rummens placering, hvilka vid uppförandet utan svårighet torde kunna efterkommas, samt i öfrigt yttrat, att ämbetet ansåge den beräknade kostnadssumman tillräcklig.

Mot det föreliggande förslaget kan invändas, att detsamma afser uppförandet genom statens försorg af byggnader för en vårdform, hvars användbarhet å denna plats väsentligen är beroende af ortsbefolkningens fortfarande vilja och lämplighet att vårda sinnessjuka. Den nu ifrågasatta kostnaden uppgår också till inemot dubbla beloppet af hvad som hittills användts för centralhemmets anordnande, under det att patientantalet icke synes kunna ökas i fullt motsvarande grad. Därtill kommer, att vid den tilltänkta utvecklingen det, såsom medicinalstyrelsen redan nu framhåller, möjligen kan blifva nödvändigt att förlägga särskild läkare på platsen, hvarigenom gifvetvis kostnaderna för hemmet ökas.

Emellertid anser jag dock öfvervägande skäl tala för det af medicinalstyrelsen framlagda förslaget. I sådant hänseende må först uppmärksammas, att behof af en utvidgning af hemmet synes föreligga redan med nuvarande patientantal. Jag ber att i detta hänseende få åberopa dels hvad här ofvan därom anförts och dels följande uppgifter, som på begäran lämnats af öfverläkaren vid Växjö hospital:

Medelbeläggning af	män	å centralvillan	utgjorde	1909	4,3.
» »	kvinnor	»	»	1909	1,8.
» »	män	»	»	1910	4,5.
» »	kvinnor	»	»	1910	1,6.

(Medelbeläggning här = medeltal i centralvillan vårdade om dagen.)

Sjuksalen för män var fullbelagd 1909 ..... 50 dagar.
» » » » » 1910 ..... 14 »
(en dag funnos 9 män.)

Under intet af dessa år var sjuksalen för kvinnor fullbelagd.

Under 1911 voro de båda manliga sjuksalarna fullbelagda 41 dagar, däraf 4 dagar med 9 män och 2 dagar med 8 män. Den kvinliga sjuksalen var 1911 fullbelagd under 55 dagar.

Återflyttningar till hospitalet hafva föranledts af brist på isoleringsrum
1909 för 1 kvinna.
D:o d:o 1910 » 4 män och 1 kvinna.

Separerings- (respektive isolerings-)rum vid centralhemmet skulle varit indiceradt:

	För kroppsligt sjuka i behof af ostörd ro		Störande sjuka, som ej passa i allmän sofsal	
	män	kvinnor	män	kvinnor
1909	61 dagar	— dagar	75 dagar	20 dagar
1910	25 »	8 »	144 »	— »
1911	11 »	— »	170 »	124 »

häri icke inberäknadt det dagantal, som kommer på de sjuka, hvilka i brist på isoleringsrum återflyttats till hospitalet. I detta sammanhang erinrar öfverläkaren, att alltifrån familjevårdens tillkomst i Korsberga behofvet af separeringsrum varit kännbart, något som oaflåtligen skall hafva framhållits såväl af öfverläkaren som vederbörande öfverinspektörer. Det otillräckliga utrymmet å centralhemmet, särskildt för män, samt saknaden af separeringsrum hafva också nödgat till den strängaste begränsning vid urvalet af patienter för familjevården, som härigenom i ej ringa grad hämmats i sin betydelsefulla utveckling.

Vidare vill jag framhålla, att oaktadt den nu ifrågasatta kostnadsökningen familjevården i Korsberga synes blifva väsentligt billigare än såväl hospitalsvård som familjevård på andra håll. Och slutligen må erinras, dels att utrymmet på hospitalen fortfarande är otillräckligt, dels ock att familjevården för de patienter, som lämpa sig därför, synes erbjuda äfven andra beaktansvärda fördelar än den rena kostnadsbesparingen.

Hvad härefter angår beloppet af det anslag, som skulle erfordras, har jag, för att utröna, om icke de af medicinalstyrelsen beräknade

kostnaderna skulle kunna något nedbringas, genom öfverläkaren Lindell låtit infordra anbud på de föreslagna byggnaderna. Med frånräknande af kostnaderna för vatten- och afloppsledningar, värmeledning, arkitekt- och kontrollantarfvode samt oförutsedda utgifter, hvilka af arkitekten Stenberg beräknats till sammanlagdt 9,952 kronor, men af anbudsgifvarna i hufvudsak uteslutits, har resultatet blifvit följande:

	Sjukvårds-paviljongen.		Uthusbygg-naden.		Summa.	
Arkitekten Stenberg	27,012	—	4,036	—	31,048	—
En byggmästare i Växjö	26,697	—	3,569	—	30.266	—
» » » Hvetlanda	24,154	33	3,855	—	28,009	33
» » » Korsberga	—	—	5,054	—	—	—

Det afsevärdt lägre pris å sjukvårdspaviljongen, som byggmästarens i Hvetlanda anbud upptager, skall, enligt uppgift af hospitalsdirektionens arkitektbiträde, bero på felberäkning i afseende å ett par af de viktigaste posterna.

Om sjukvårdspaviljongen uppföres af tegel, ökas kostnaden, enligt byggmästarens i Växjö anbud med 845 kronor och enligt byggmästarens i Hvetlanda med 875 kronor.

Enligt min mening är det önskvärdt, att sjukvårdspaviljongen uppföres af sten. Att döma af de ofvan omförmälda anbuden bör kostnaden för paviljongen, äfven med detta material, kunna, om nödig sparsamhet iakttages, hålla sig inom ramen af den af medicinalstyrelsen beräknade anslagssumman.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må för *uppförande af en sjukvårdspaviljong och en uthusbyggnad å lägenheten Tomtebo i Korsberga socken vid därvarande centralhem för familjevård för sinnessjuka* på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag 41,000 kronor.

Bostadshus vid Vänersborgs hospital och asyl.

37:o) Under punkt 33 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, i afvaktan på den proposition, som må komma att aflåtas angående uppförande af bostadshus för betjäningen vid Vänersborgs hospital och asyl, för ändamålet beräkna ett anslag på extra stat för år 1913 af 81,400 kronor. [33.]

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

Ekonomibyggnad m. m. vid Stockholms hospital.

[34.]

38:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit att, i afvaktan på den proposition, som kan komma att aflåtas om anvisande af anslag för ny ekonomibyggnad och bostad för öfverläkaren m. m. vid Stockholms hospital, för ändamålet beräkna ett anslag på extra stat för år 1913 af 150,000 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

Motioner i fråga om ökad sinnessjukvård.

39:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (nr 34) har herr *J. S. Almer* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om utarbetande af förslag till nytt hospital, dels om utredning om och i hvilken utsträckning vissa statens anstalter för sinnessjuka skulle med fördel kunna utvidgas, samt att Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga det förslag i ämnet, som denna utredning kunde föranleda.

Till stöd för denna framställning har motionären anfört följande:

»I slutet af föregående och i början af innevarande år ha slutafsynats tvenne nya statens anstalter för sinnessjuka, den ena i Västervik, den andra i Säter, om tillsammans 1,600 platser. En annan dylik anstalt, förlagd till Frösön, har påbörjats. Den kommer att lämna 560 platser. Förra årets Riksdag beslöt att låta uppföra en anstalt för sinnessjuka vid Strängnäs för 800 patienter. I skrifvelse till Kungl. Maj:t har Svenska fattigvårdsförbundet erinrat om behofvet af ökadt utrymme för sinnessjukas vård, hvilken skrifvelse remitterats till kungl. medicinalstyrelsen, som emellertid ännu ej afgifvit yttrande i ärendet. Det måste medgifvas, att staten redan gjort mycket och är i begrepp att göra ytterligare för sinnessjukvårdens rationella ordnande, men så är också behofvet enastående. I december 1911 var antalet exspektanter cirka 3,600. I denna siffra ingå endast de, som genom fullständiga ansökningshandlingar sökt om hospitals- eller asylvård. Här kommer ej till synes en stor del af dem, som vid de olika länens upptagningsanstalter vänta på tur att där intagas. Denna siffra är stundom större än antalet där befintliga platser. Vidare angifva samtliga exspektanslistor tillsammantagna ej det verkliga behofvet, ty just genom

att alla platser, där sinnessjuka kunna mottagas till vård, ständigt äro belagda och väntetiden utsträckes årsvis, afstår allmänheten, som inser hopplösheten att få in sina sjuka inom rimlig tid, från att göra ansökan om hospitalsvård utom i synnerligen tvingande fall. Den resignerar och nöjer sig i stället med att vårda sina sjuka i hemmet eller i fattighus, till stor skada åtminstone för alla akuta fall och till stort besvär och men för de sjukas anhöriga och andra deras vårdare. Detta förhållande belyses genom en jämförelse mellan tillgängliga exspektanssiffror och siffror, som angifva antalet i enskilda hus och fattighus vårdade sinnessjuka. Enligt medicinalstyrelsens senaste berättelse om sinnessjukvården i riket uppgår sistnämnda antal till 7,810.

Nu är det långtifrån min mening att önska, att samtliga sinnessjuka skola vårdas å hospital eller asyl. En stor del af dessa kunna helt visst vårdas åtminstone billigare i sina hem eller annorstädes, men det torde framgå af det anförda, att staten ännu har stora skyldigheter att uppfylla gentemot denna klass af olyckliga medmänniskor, i så mycket högre grad olyckliga, som de ej kunna själfva blifva talesmän för sina behof. Det torde häraf vara tydligt, att det är på tiden att staten vidtager åtgärder för uppförande af ytterligare en statens anstalt för sinnessjuka af minst samma storlek som den senast beslutade.

Emellertid måste ju staten se till, att fullgörandet af de berättigade kraf, som i detta hänseende kunna ställas på densamma, kräfva så rimliga kostnader som möjligt. Det är en känd sak, att en dylik anstalt ställer sig billigare i anläggning och drift per patient räknadt, ju större antal sjuka den är afsedd för. Jag har därför tänkt mig att *jämsides med att staten bygger nya hospital*, där sådant befinnes behöfligt och lämpligt, det borde tagas i öfvervägande, om inte genom en utvidgning af redan befintliga hospital, behöfliga platser skulle kunna beredas mot mindre pekuniära uppoffringar.

Frågan om hvilka dessa anstalter äro, som skulle härför lämpa sig och i hvilken grad en utvidgning i hvarje fall vore ändamålsenlig, kan endast besvaras efter förutgående utredning.»

I en jämväl inom Första kammaren väckt motion (nr 69) har vidare herr *F. Berglund* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta undersöka lämpligheten af en omläggning och centralisering af döfstummeinstituten i syfte att därigenom kunna bereda upptagningsanstalter och bereda hospitalsvård för vissa slag af sinnessjuka; eller om detta icke befunnes lämpligt, Kungl. Maj:t ville skyndsamligen för Riksdagen framlägga förslag för ett bättre tillgodoseende af de sinnessjukas upptagning och hospitalsvård.

Motionen är i öfrigt af följande lydelse:

»Den 15 sistlidne oktober lågo tre tusen femhundra åttiofem (3,585) ansökningar inne å samtliga våra hospital för ett lika stort antal sinnessjuka, hvilkas målsmän eller anförvanter under längre eller kortare tid från nämnda datum få förbida den dag, då deras sjuka kunna erhålla den sakkunniga vård, som icke annorstädes utan en oerhörd kostnad kan beredas dem. Och att de äro snart räknade, hvilka för privat sakkunnig vård kunna betala stora summor årligen för sina sjuka, är påtagligt. De flesta af dessa 3,585 sjuka måste hysa i sina hem eller inackorderas på lasaretten, i försörjningsinrättningar eller i hem på sådana orter, där befolkningen genom mångårig vana vunnit en viss färdighet att kunna omhänderhafva dem. Lasarettsvården blir näst hospitalsvården den billigaste och bästa ehuru icke sakkunnig.

Inackorderingem hos privata vårdare blir däremot för många i längden allt för betungande, helst för de sjuka som kanske få vänta i fyra, fem år, innan den sökta hospitalsplatsen för dem blir tillgänglig.

De flesta sinnessjuka måste således under de vidrigaste omständigheter hållas i hemmen. Självmord, mordbrand, dråp, snusk, osäkerhet till lif och egendom är oftast ordningen för dagen i de tusenden hem, hvarest dessa sinnessjukdomens arma offer i brist på sakkunnig hospitalsvård måste utstå sina lidanden.

I sin förtviflan nödgas den sjukes omgifning icke så sällan tillgripa för utomstående rent af upprörande medel för att få någon lindring i det högst ansträngande arbetet med den sjukes oupphörliga bevakning. Denna behandling synes hård och det är den också, men den torde mera sällan kunna få anses såsom beroende på omgifningens känslolöshet för den sjuke, utan snarare som en af omständigheterna framtvingad åtgärd till underlättnad af den sjukes utarmade bevakning.

Af allt detta framgår, att äfven alla den sinnessjukas anhöriga äro utsatta för ett outsägligt betryck och lidande, hvilket ytterligare förvärras under väntan på den sökta hospitalsvården. Det torde ej vara öfverdrifvet om man antager, att cirka 100,000 medborgare i vårt land tyst bära på en den djupaste och mest nedbrytande sorg däröfver, att någon dem närstående är sinnessjuk. Och det är konstateradt, att denna deras sorg i många fall öfvergått till sinnessjukdom.

Då till allt det anförda kommer, att bristen på tillräckligt antal hospital, hvilka kunde stå redo att genast emottaga de sinnessjuka, förorsakar oss en årlig stor nationalförlust, så tycks det vara hög tid på att med första söka afhjälpa denna brist. Vårt folk borde vakna upp för nödvändigheten af de sinnessjukas lämpliga vård på tidsenliga hos-

pital, liksom det med rätta tagit sig an djuren i form af djurskyddsföreningar och dylikt.

Men hvad skulle »föreningar för de sinnessjukas nöjaktiga och mänskliga behandling» ha att säga därom, att flera tusen af våra sinnessjuka lämnas utan den för dem så ytterst trängande hospitalsvården?

Nöden är förfärande stor såväl för dessa sjuka, som för deras närmaste. Ja, den är tyngre för det stora antalet af våra medborgare, hvilka fått på sin lott att bära den, som de nästan tvingas af omständigheterna att tyst behålla den för sig själfva som en skam, hvilken de ej vilja yppa. Och det är icke sällan våra mest begåfvade och lofvande medborgare af båda könen, som blifva denna sjukdomens offer. Det är högeligen af nöden, att samhället oförtöfvadt vaknar upp och verksamt understöder våra medicinska myndigheter, hvilka jämte Kungl. Maj:t under de senast gångna åren ådagalagt ett i många afseenden berömligt intresse för en humaniserad och ändamålsenlig sinnessjukvård. Ty fortfarande återstår ofantligt mycket att göra för icke blott hospitalsvårdens utvidgning utan ock dess förbättring.

Bristen på lämpliga mottagningsanstalter för sinnessjuka ödelägger månget själslif, som annars kunde ha räddats, och gör den olycka, som i denna form drabbat tusentals svenska hem, än svårare att bära. Saken är ur både humanitär och ekonomisk synpunkt så viktig, att det är hög tid fästa uppmärksamheten på ett missförhållande, som mången kanske knappast märkt, därför att det ej personligen berört honom.

Om någon begått ett urbota brott, så blir han snarast möjligt omhändertagen af samhället, som sörjer icke blott för hans transport till förvaringsanstalten, utan äfven för att både hans andliga och timliga behof på ett nöjaktigt sätt tillgodoses. För den sinnessjuke finnes däremot ingenting gratis att tillgå, såframt han ej är fullkomligt medellös, och äfven i sådant fall är det vanligen vida sämre ställdt för honom än för brottslingen.

Innan det kan bli tal om den något bemedlade sinnessjukes intagande på hospital, måste läkarebetyg för honom utlösas och borgen ställas för hans vård. I afvaktan på att ett ledigt rum skall uppstå få de anhöriga för stora kostnader och med mycket personligt besvär bereda honom enskild vård i eller utom hemmet, där han dock alltid utgör en fara för sin omgifning. När så efter många års plågsam väntan den sjuke ändtligen kan intagas på ett hospital, måste resan för honom betalas med dubbel biljett, hvartill kommer resekostnad för en à två skötare, och afgiften till hospitalet måste betalas förskottsvis.

Och det värsta af allt är, att det efter de många årens väntan ofta är för sent att åstadkomma någon bättring i den sjukes tillstånd. Det påstås af fackmän, att en stor procent af alla sinnessjuka, som aldrig bli återställda till sin hälsa, kunnat bli det, om de genast vid sjukdomens utbrott kommit under sakkunnig vård på hospital.

Man kan icke vid en jämförelse mellan det sätt, hvarpå samhället vårdar sig om brottslingar och om sinnessjuka, komma ifrån det faktum, att de förra och deras anhöriga äro långt gynnsammare ställda än de senare.

Den plikt, som härvid åligger samhället, ligger i öppen dag och kan ej frånkommas genom en hänvisning till de stora kostnader, som en reform skulle medföra. Kostnaderna blifva, som det nu är, betydligt större, men falla till väsentlig del som ett extra straff på den af olyckan drabbade och hans anförvanter. I vissa fall kunna dessa vara så situerade, att de förmå bära den och likväl kan det sättas i fråga, om det öfverensstämmer med grundsatsen om rättvis fördelning af de ekonomiska bördorna att lägga dem ensamt på enskildas skuldror. Men i regel äro dessa utgifter, som gå till tusentals kronor per år, ekonomiskt ruinerande för de familjer, som däraf träffas.

I tidningspressen, där denna fråga diskuterats på senare tid, har ett förslag framkommit, som synes beaktansvärdt, för att afhjälpa de mest trängande behofven, nämligen att genom en omläggning och centralisering af de nuvarande döfstummeinstituten, hvilka icke på långt när äro fullt upptagna, använda dem som upptagningsanstalter för sinnessjuka.

Genom en omläggning och centralisering skulle ett par, tre af dessa institut bli lediga och kunna användas för andra ändamål. Det ligger så nära till hands att tänka sig dem som upptagningsanstalter för vissa slag af sinnessjuka, ifall de icke lämpligen kunde ombildas till verkliga hospital. Härigenom skulle måhända utan stor extrakostnad en icke oväsentlig utvidgning af den sakkunniga sinnessjukvården kunna åstadkommas.

Ett par framstående fackmän hafva i anledning af denna fråga gjort några uttalanden, som jag här efter tidningarna refererar.

Så meddelas, att de nyuppförda hospitalen i Säter och Västervik, hvilka rymma 800 patienter hvartdera, torde bli klara på nyåret. Vidare har Riksdagen beviljat anslag till ett hospital i Östersund, afsedt för 560 patienter och ämnadt att vara färdigt vid slutet af 1914. Dessutom har beslutats att uppföra en anstalt i Strängnäs för 800 patienter.

Härtill har dock ännu icke beviljats medel, enär byggnadsförslag ej föreligger.

Den framställning om nya åtgärder från statens sida, som nyligen gjorts af Svenska fattigvårdsförbundet, har remitterats till medicinalstyrelsen för yttrande, hvilket emellertid ännu ej afgifvits.

Den i pressen ifrågasatta åtgärden att, efter döfstummeundervisningens koncentrering till ett mindre antal platser, använda de byggnader, som därigenom blefve lediga, i sinnessjukvårdens tjänst, torde väl stöta på vissa svårigheter. Först och främst därför, att döfstumskolorna ägas af flere olika landsting, hvarför det nog icke blefve så lätt att ordna den ekonomiska sidan af saken.

Föreståndaren för det stora döfstuminstitutet Manilla utanför Stockholm, har äfven tillfrågats om ofvannämnda förslag. Han instämde i uttalandet angående landstingens ställning till döfstumskolorna, men trodde, att den sidan af saken nog skulle låta ordna sig, om den på allvar toges upp. Med hänsyn till döfstumundervisningen är landet nu indeladt i sju distrikt med hvar sin skola. Antalet döfstumma har på sista tiden aftagit, så att i vissa skolor föga mer än hälften af utrymmet är upptaget, nämligen i Gäfle, Örebro, Växjö och Lund. Man skulle kunna tänka sig att indraga skolorna i Gäfle och Wäxjö, hvilka ha plats för 300 elever utom lärosalar och dylikt, som kanske ej behöfdes vid sinnessjukvård.

Af dessa uttalanden framgår, att fackmännen ej ställa sig afvisande till tanken att inrätta ett eller flere af döfstuminstituten till upptagningsanstalter för sinnessjuka, och att svårigheten hufvudsakligen skulle bestå i ordnandet af landstingens ställning till döfstumskolorna, något som dock ej torde vara oöfvervinnerligt.

Framför allt står dock det faktum klart, att en ofantlig brist råder i vård och tillsyn af dessa, i ordets fulla bemärkelse, samhällets olycksbarn.»

Utskottets yttrande.

Den af medicinalstyrelsen under år 1902 uppgjorda planen för ordnande af sinnessjukvården i riket innefattade dels utvidgning af hospitalen i Kristinehamn och Piteå, dels uppförande af nya sinnessjukvårdsanstalter i Dalarne, i Småland, i Norrland samt i mellersta Sverige.

De sålunda föreslagna utvidgningarna äro verkställda och af föreslagna nyanläggningar äro sådana utförda vid Säter och Västervik, under det att beslutade anläggningar vid Östersund och Strängnäs ännu ej nått sin fullbordan.

Emellertid har erfarenheten gifvit vid handen, att de sålunda utförda och beslutade anläggningarna ej äro tillräckliga för att råda bot på de svåra missförhållanden i fråga om möjlighet att förhjälpa sinnessjuka till erhållande af erforderlig hospitalsvård, hvilka äro rådande i landet, hvarför det synes utskottet nödvändigt, att ytterligare åtgärder vidtagas för desammas afhjälpande. Vid sådant förhållande har utskottet gifvetvis funnit de af motionärerna i sådant syfte gjorda framställningar behjärtansvärda, och biträder utskottet hvad af motionärerna anförts i fråga om nödvändigheten att åvägabringa en utredning i dylikt afseende.

Hvad af herr Berglund anförts om att genom omläggning och centralisering af döfstuminstituten samt omändring af vissa sådana till upptagningsanstalter för sinnessjuka bereda ökad möjlighet till sinnessjukvård, har utskottet emellertid icke ansett sig kunna biträda, då utskottet dels håller före, att afsevärd svårighet skulle möta för en sådan omändring, dels ej är öfvertygadt, att hvad af motionären föreslagits skulle innebära en i ekonomiskt afseende lycklig lösning af frågan.

Däremot har utskottet funnit, hvad herr Almer i sin motion anfört beträffande möjligheten att genom utvidgning af redan befintliga hospital söka bereda ökad vård åt sinnessjuka värdt allt beaktande.

Utskottet, som fäst sin uppmärksamhet därvid, att åtskilliga af hospitalen i riket t. ex. Piteå, Växjö och Göteborg lämpligen lära kunna utvidgas, håller nämligen före, att vid en utredning i ämnet borde tillses, huruvida icke genom en dylik utvidgning af några af de förefintliga sinnessjukvårdsanstalterna behofvet af ökad hospitalsvård skulle kunna snabbare och på ett mera nöjaktigt sätt tillgodoses.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af herrar Almers och Berglunds förenämnda motioner, må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast möjligt täcktes föranstalta om utredning i fråga om erforderliga åtgärder för tillgodoseende af behofvet af ökad sinnessjukvård i riket, därvid äfven bör tagas i öfvervägande, huruvida ändamålet må kunna vinnas genom utvidgning af vissa bland nu befintliga vårdanstalter för sinnessjuka.

40:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 35 af denna hufvudtitel föreslagit, hemställer utskottet, Behandling af medellösa lupuspatienter.

att Riksdagen må, i likhet med hvad för åren 1910—1912 ägt rum, på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 15,000 kronor att enligt därom af Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas till *bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten,* under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes bestrides det belopp, som erfordras för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, äfvensom för hans underhåll, så länge behandlingen varar. [35.]

41:o) I anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet sid. 89 och 90 blifvit i ärendet anfördt, hemställer utskottet, Folksanatorierna. [36.]

att Riksdagen må till upprätthållande af verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade s. k. *folksanatorierna* på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 200,000 kronor att användas i enlighet med af Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

42:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under åberopande af hvad till statsrådsprotokollet, sid. 90—92, anförts, får utskottet hemställa, Anslag till uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter.

att Riksdagen må, i likhet med hvad för åren 1909—1912 ägt rum, [37.]

a) till *bidrag för uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter,* företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosafdelningar på andra sjukvårdsanstalter, på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 400,000 kronor;

b) besluta, att i afseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande af statsbidrag från berörda anslag

skall gälla hvad i Riksdagens skrifvelse den 30 maj 1908, nr 195, bestämts beträffande anslag för år 1909;

c) medgifva, att, därest af Riksdagen till ifrågavarande ändamål förut beviljade belopp icke blifva till fullo tagna i anspråk de år, hvarför de anvisats, återstoden må för ett annat år för ändamålet disponeras; samt

d) medgifva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon af de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon af de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, hvilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter af Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall verkställd pröfning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i öfrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommuner, föreningar eller enskilda för anläggning af tuberkulossjukvårdsanstalter.

Anslag till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

[38.]

43:o) Kungl. Maj:t har i 38 punkten af sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen dels att till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 542,000 kronor, dels ock att i afseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande af ifrågavarande statsanslag besluta,

att statsbidrag må utgå allenast till sådan anstalt, som pröfvas vara på tillfredsställande sätt anordnad och där afgiften för vårdplats i allmän sjuksal för person, tillhörande vederbörande kommun eller landstingsområde, icke utgår med högre belopp än 1 krona för dag;

att statsbidraget må bestämmas till högst 50 öre för dag och patient, för hvilken afgiften ej är högre än 1 krona om dagen, dock med den inskränkning att för län eller stad, som ej deltager i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på hvarje tusental af länets eller stadens invånare, häri dock ej inberäknadt antalet sjukplatser å kustsjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn, samt med undantag därjämte beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag må utgå för hvarje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet; och

att Kungl. Maj:t i öfrigt må föreskrifva de bestämmelser och villkor, som för statsbidragets åtnjutande kunna finnas lämpliga att stadga.

I afseende å den i ärendet lämnade utredningen tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 93—97.

Utskottets yttrande.

Då, på sätt af utredningen i ärendet framgår, behofvet af ifrågavarande anslag får anses såsom en följd af Riksdagens beslut om beviljande af anslag till bidrag för uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter samt utskottet icke funnit anledning till anmärkning emot vare sig grunderna för beräkningen af anslagets belopp eller de för bidrag från anslaget föreslagna villkor, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) till *bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter* på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 542,000 kronor;

b) i afseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande af ifrågavarande statsanslag besluta:

1:o) att statsbidrag må utgå allenast till sådan anstalt, som pröfvas vara på tillfredsställande sätt anordnad och där afgiften för vårdplats i allmän sjuksal för person, tillhörande vederbörande kommun eller landstingsområde, icke utgår med högre belopp än 1 krona för dag;

2:o) att statsbidraget må bestämmas till högst 50 öre för dag och patient, för hvilken afgiften ej är högre än 1 krona om dagen, dock med den inskränkning att för län eller stad, som ej deltager i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på hvarje tusental af länets eller stadens invånare, häri dock ej inberäknadt antalet sjukplatser å kustsjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn, samt med undantag därjämte beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag må utgå för hvarje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet; och

3:o) att Kungl. Maj:t i öfrigt må föreskrifva de bestämmelser och villkor, som för statsbidragets åtnjutande kunna finnas lämpliga att stadga.

Stipendier för utbildning af tuberkulosläkare.

[39.]

44:o) Då utskottet icke haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t uti punkt 39 af denna hufvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 2,700 kronor att användas till *stipendier för läkare, som genomgå utbildningskurser i tuberkulossjukvård.*

Behandling af vanföra efter 1911 års barnförlamningsepidemi.

[40.]

45:o) Kungl. Maj:t har i punkt 40 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att *dels* på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 75,000 kronor, att, enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar, användas till *bekostande af provisoriska sjukvårdsanstalter vid Säters och Västerviks hospital* under tiden från och med mars till och med december månad år 1912 *för personer, som till följd af barnförlamning* under 1911 års epidemi *lida af vanförhet* under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes bestrides det belopp, som erfordras för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, *dels ock* medgifva, att Kungl. Maj:t må förskottsvis redan under år 1912 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

I anledning af denna framställning har utskottet förut under innevarande riksdag afgifvit särskildt utlåtande och Riksdagen fattat beslut, hvilket utskottet skolat här

anteckna.

Vattenfallsstyrelsen.

Skematisk förteckning och beskrifning öfver Sveriges vattenfall.

[41.]

46:o) Under punkt 41 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 27,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för verkställande af undersökningar och arbeten för åstadkommande af *en skematisk förteckning och beskrifning öfver Sveriges vattenfall* i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den af Kungl. Maj:t förut fastställda planen.

Utskottet får, under hänvisning till hvad departementschefen till nämnda statsrådsprotokoll, sid. 104—108, i detta ärende anfört, hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 27,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för verkställande af undersökningar och arbeten för åstadkommande af *en skematisk för-*

teckning och beskrifning öfver Sveriges vattenfall i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den af Kungl. Maj:t förut fastställda planen.

Riksförsäkringsanstalten.

Anslag för upprätthållande af riksförsäkringsanstaltens verksamhet. [42.]

47:o) Under punkt 42 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för upprätthållande af riksförsäkringsanstaltens verksamhet på extra stat för år 1913 bevilja ett förslagsanslag af 154,000 kronor.

Då utskottet icke haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t i detta afseende föreslagit, får utskottet, under åberopande af hvad statsrådsprotokollet sid. 108—113 i ärendet innehåller, hemställa,

att Riksdagen må för *upprätthållande af riksförsäkringsanstaltens verksamhet* på extra stat för år 1913 bevilja ett förslagsanslag af 154,000 kronor.

Ersättning till postsparbanken för dess deltagande i riksförsäkringsanstaltens förvaltning. [43.]

48:o) Med anledning af hvad Kungl. Maj:t under punkt 43 af denna hufvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 20,000 kronor att användas till *ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten.*

Motion ang. fiskares försäkring mot dödsfall.

49:o) I en inom Andra kammaren väckt motion, n:r 85, har herr *C. L. Olausson* hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande anordnande genom riksförsäkringsanstalten af en för fiskare afsedd försäkring, som i händelse af dödsfall af annan orsak än som angifves i kungl. kungörelsen den 2 oktober 1908 angående en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall, berättigar den försäkrades efterlefvande till ersättning i enlighet med de grunder, som i nämnda kungörelse angifvas, samt därefter till Riksdagen inkomma med det förslag i ämnet, hvartill utredningen må gifva anledning.

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Ehuruväl utskottet ej vill förneka, att utöfvarna af fiskaryrket i förhållande till andra näringsidkare intaga en särställning, som i viss mån kan föranleda kraf på undantagsbestämmelser, har utskottet dock icke ansett sig kunna biträda den af motionären gjorda framställningen.

Utskottet håller nämligen före, att fiskarebefolkningens berättigade intressen i angifna hänseende blifvit vederbörligen tillgodosedda genom den år 1908 inrättade, särskildt för fiskare afsedda försäkringen mot skada till följd af olycksfall med den ändring i grunderna för nämnda försäkring som beslutades af 1911 års Riksdag.

Att på sätt af motionären ifrågasatts ännu ytterligare utsträcka dessa till förmån för idkarna af fiskaryrket införda undantagsbestämmelser i fråga om olycksfallsförsäkring att gälla äfven försäkring mot dödsfall af annan orsak än olycksfall, har vid sådant förhållande icke synts utskottet tillrådligt; och detta så mycket mindre, som utskottet ej är öfvertygadt om, att icke jämväl från något annat håll bland yrkesidkarna skulle kunna göras gällande enahanda kraf, för hvilka skulle kunna åberopas lika goda skäl, som de till förmån för fiskeriidkarnas intressen anförda.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att herr Olaussons förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Statens biografbyrå.

Anslag till statens biografbyrå. [44.]

50:o) Under punkt 44 af sjätte hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till bestridande af utgifterna för statens biografbyrå på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 23,000 kronor att utgå i första hand af inflytande afgifter för granskning af biografbilder.

Beträffande den i ärendet af departementschefen lämnade utredningen får utskottet hänvisa till hvad statsrådsprotokollet å sid. 113—115 innehåller.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot den gjorda framställningen, hemställer,

att Riksdagen må till *bestridande af utgifterna för statens biografbyrå* på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 23,000 kronor att utgå i första hand af inflytande afgifter för granskning af biografbilder.

Diverse anslag.

51:o) Under punkt 45 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för anordnande af inspektion öfver elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöfverföring för år 1913 tills vidare beräkna ett anslag på extra stat af 26,200 kronor.

Anordnande af inspektion öfver elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöfverföring. [45.]

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härigenom för Riksdagen

anmäla.

52:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 46 af denna hufvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

Medling i arbetstvister. [46.]

att Riksdagen må, i likhet med hvad under en följd af år ägt rum, på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 25,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till *ersättning åt förlikningsmän för medling i arbetstvister.*

53:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att i och för befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket i enlighet med de af Riksdagen tidigare godkända grunder på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 40,000 kronor.

Understödjande af den offentliga arbetsförmedlingen. [47.]

Beträffande den utredning, som ligger till grund för ifrågavarande förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 116 och 117.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må för år 1913 på extra stat anvisa ett förslagsanslag af 40,000 kronor i och för *befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket* i enlighet med de af Riksdagen tidigare godkända grunder.

Kostnadsfria eller billiga resor för arbetssökande.

54:o) I en inom Andra kammaren af herr *V. Rydén* väckt motion (nr 73) har föreslagits att Riksdagen måtte anvisa ett förslagsanslag af högst 10,000 kronor att, enligt grunder Kungl. Maj:t finner lämpligt föreskrifva, användas för åtgärder till beredande af billiga eller kostnadsfria resor åt medellösa arbetare, som genom Sveriges offentliga arbetsförmedling anvisats plats å annan ort.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande.

»Vid 1909 års riksdag tillät jag mig hemställa om åtgärder för att bereda kostnadsfria eller åtminstone billiga resor för sådana arbetssökande, som genom Sveriges offentliga arbetsförmedling erhållit arbetsanvisning på annan ort (motion i Andra kammaren nr 183). Denna framställning föranleddes af de erfarenheter, som man inom den offentliga arbetsförmedlingen vunnit rörande svårigheterna för medellösa arbetssökande att komma i åtnjutande af anställning på mera aflägsna arbetsplatser. Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna tillämpas visserligen den otvifvelaktigt riktiga principen, att omsättningen af arbetskraft såsom regel skall ske *inom* orten, så att ej onödiga omplaceringar och vandringar af arbetarne skola förekomma. Det ligger ock i sakens natur, att ej alla slag af anställning kunna vara af det värde, att det blir ekonomiskt lönande att belasta dem med några större resekostnader. I allmänhet får man sålunda förutsätta, att den långt öfvervägande förmedlingsverksamheten kommer att omfatta arbetsställen och arbetskraft inom den egna orten. Men lika naturligt är, att alltid en viss cirkulation af arbetskraften måste förekomma öfver vidare områden. Erfarenheten bekräftar ock, att tillgången och efterfrågan på arbetskraft icke allestädes och vid alla tider ungefär motsvara hvarandra utan att en utjämning måste äga rum. Denna för näringslifvet lika mycket som för arbetstagarne betydelsefulla utjämning är den offentliga arbetsförmedlingen särskild skickad att betjäna. Det har nämligen efter hand utbildat sig ett systematiskt ordnadt samarbete mellan alla offentliga anstalter i landet, genom hvilket den lediga arbetskraften kan fördelas just till de orter, där behofvet af sådan föreligger. Genom utbyte af s. k. vakanslistor för de särskilda anstalterna och genom den s. k. riksvakanslistan, hvilken redovisar den öfverflödiga arbetskraften eller de mera svårbesatta platserna för samtliga anstalter, har numera organiserats en ständig rapportverksamhet till ledning för ett utbyte af arbetskraft öfver hela landet. I icke ringa mån lärer ock sådant utbyte mellan de olika anstalterna äga rum till tydligt gagn för arbetsgifvarne, de arbetssökande och följaktligen för näringslifvet.

Denna s. k. interlokala förmedlingsverksamhet stöter emellertid på det synnerligen svåra hindret, att i vårt vidsträckta och glest befolkade land afstånden och följaktligen resekostnaderna ofta blifva synnerligen betungande. I åtskilliga fall finna arbetsgifvarne med sin fördel förenligt att förskottera respenningar, i många fall äga arbetarna själfva besparingar, som kunna tillgripas för ändamålet. Men de fall lära, enligt hvad jag inhämtat, vara talrika, då arbetaren har tillfälle att få anställning, men af brist på medel till resan ej kan komma i åtnjutande af densamma.

I min ofvan åberopade motion vid 1909 års riksdag har jag närmare belyst sådana fall samt meddelat en serie uttalanden i ämnet af föreståndarne för åtskilliga offentliga anstalter. Jag tillåter mig därför här hänvisa till berörda framställning, i hvilken jämväl belystes de anordningar, som i andra länder vidtagits för att afhjälpa den påpekade svårigheten.

Det framgår däraf, att man i utlandet flerstädes genomfört sådana åtgärder att resekostnaderna för arbetssökande, som anvisats plats å annan ort genom offentlig arbetsförmedlingsanstalt, ställa sig mycket låga. Och då dylika anordningar ansetts böra ifrågakomma i länder med tätare befolkning och billigare kommunikationsförhållanden än hos oss, så synes det så mycket mer påkalladt att göra något åt saken äfven i vårt land.

Frågan har ock varit föremål för synnerligt intresse vid de konferenser som åren 1906, 1907 och 1909 inom kommerskollegium hållits med representanter för den offentliga arbetsförmedlingen. I protokollet från den sistnämnda konferensen återfinnes härom följande redogörelse:

»Enär lämplig anordning för underlättande af arbetssökandes resor — i och för utjämnande af en ojämn tillgång på arbetskraft samt för motarbetande af arbetslöshet — i viss mån kunde befinnas erforderlig att vidtagas i samband med den offentliga arbetsförmedlingen, framhölls från flera håll, att det kunde vara på sin plats, att staten jämväl härtill lämnade något bidrag. Härvid erinrades också, hurusom Kungl. Maj:t den 4 december 1908 i cirkulär till samtliga Kungl. Maj:ts befallningshafvande uppmanat dessa myndigheter att påpeka för vederbörande, att det borde ligga i kommunernas eget intresse att ställa medel till arbetsförmedlingsanstalters förfogande att användas såsom reselån eller bidrag till resekostnader för arbetslösa, som fått sig arbete anvisadt å annan ort.

I anslutning till nämnda cirkulärskrifvelse uttalade sig jämväl konferensen för lämpligheten däraf att, därest dylika anordningar vidtoges

af vederbörande landsting eller kommun, dessa myndigheter borde beredas ersättning af statsmedel till exempelvis hälften af kostnaden härför, sedan dock af kommerskollegium pröfvats lämpligheten af de vidtagna anordningarna och de meddelade reseunderstöden.

Härjämte torde böra anmärkas, att man vid diskussionen angående denna fråga framhöll, att till den arbetssökande, som fått sig plats anvisad å annan ort, icke borde öfverlämnas ett kontant penningbelopp för lösande af biljett o. d., utan att han i stället borde förses med en af arbetsförmedlingen utfärdad rekvisitionssedel, vid hvars företeende biljett till honom utlämnades; och uttalade sig konferensen jämväl för, att kungl. kommerskollegium ville hos kungl. järnvägsstyrelsen utverka, att en sådan anordning, på sätt flerstädes i utlandet redan skett, blefve möjliggjord äfven i Sverige.

Med afseende å resebidrag framhölls äfven med styrka, att sådant på inga villkor finge lämnas för det fall, att anställning kunde anvisas på den egna orten.»

I min förut åberopade motion anhöll jag, att Riksdagen ville besluta skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i frågan. Framställningen tillstyrktes af det tillfälliga utskott, till hvars behandling den hänvisades, samt bifölls af Andra kammaren. Äfven Första kammarens vederbörande tillfälliga utskott ställde sig i princip sympatiskt gent emot motionens syfte, men ansåg lämpligast afvakta de framställningar, som i frågan kunde ifrågakomma från kommerskollegium. Kammaren godkände ock sitt utskotts uppfattning, till följd hvaraf sålunda intet positivt resultat denna gång ernåddes.

Den principiella anslutning till tanken på att underlätta arbetssökandes resor för tillträdande af anställning, som kunde konstateras från båda kamrarnas sida, är i och för sig anledning nog att åter upptaga frågan. Ytterligare skäl härtill synes mig ligga däri, att Riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag numera på ett annat område fattat beslut, som torde kunna gifva viss ledning för nu föreliggande frågas lösning. I statsverkspropositionen till 1911 års riksdag hade Kungl. Maj:t under 8 hufvudtiteln hemställt om ett särskildt förslagsanslag för understödjande af folkskolebarns ferie- och studieresor. Förslaget innebar, att resekostnaderna å statens järnvägar skulle förbilligas, icke på sådant sätt att statens järnvägar skulle tillskyndas minskad inkomst för sådana resor, utan så att en del af kostnaden skulle bestridas af det begärda anslaget. Denna framställning godkändes af Riksdagen, hvadan för innevarande år medel finnas disponibla för ändamålet.

Denna sträfvan att söka befrämja folkskolebarnens ferie- och studieresor är obestridligen mycket prisvärd och nyttig. Ty därigenom stärkes deras fysiska förmåga och höjes deras andliga lifskraft till gagn för dem själfva och för deras blifvande verksamhet till samhällets gagn. Men föga mindre angeläget synes det mig vara, att samhället stödjer de vuxnes sträfvan att finna arbete, särskildt då detta kan ske med så enkla medel och för så ringa kostnad, som här torde komma i fråga. Någon närmare kostnadsberäkning kan visserligen icke nu lämnas och torde öfver hufvud vara svår att prestera. Men någon sådan lärer icke heller erfordras, därest lämpliga bestämmelser meddelas för ett blifvande anslags användning. Den säkraste garantien för att icke anslaget blefve alltför hårdt anlitadt, skulle onekligen ligga däri, att medel ställas till resp. anstalters förfogande mot villkor att de själfva i hvarje fall äfven lämna visst bidrag. Jag vill i sådant afseende föreslå, att af statsmedel må utgå dubbelt så mycket, som anstalt själf vill lämna såsom bidrag till täckande af resekostnad för arbetare som å annan ort af anstalten anvisats arbete. Därest på detta sätt statsbidrags utgående i hvarje fall göres beroende af att anstalt själf tillskjuter medel, så synes all nödig trygghet föreligga för, att icke statsmedel i onödan skola användas. I sådant fall torde ett förslagsanslag å 10,000 kronor — enligt hvad jag från sakkunnigt håll inhämtat — visa sig fullt tillräckligt, åtminstone till en början.

Närmare föreskrifter för medlens användning samt för nödig kontroll m. m. torde kunna utfärdas af Kungl. Maj:t i samband med öfriga bestämmelser ang. statsbidrag till den offentliga arbetsförmedlingen.»

Utskottets yttrande.

Det med motionen afsedda syfte att genom underlättande af medellösa arbetssökandes resor till af arbetsförmedlingsanstalt anvisad plats bidraga till främjandet af den offentliga arbetsförmedlingens gagneliga verksamhet, synes utskottet beaktansvärdt, och har utskottet ansett goda skäl föreligga för att statsmakterna ställa medel till anstalternas förfogande för ernående af detta syfte.

En god garanti för att till sådant ändamål anvisade statsmedel blifva med vederbörlig omsikt disponerade och ej i onödan använda, synes utskottet vinnas, därest, såsom af motionären föreslagits, medlen ifråga ställas till anstalternas förfogande, endast under villkor att anstalterna själfva också lämna visst bidrag, hvilket dock af utskottet ansetts böra bestämmas, ej, såsom af motionären ifrågasatts, till hälften af statsbidragets belopp, utan till samma belopp som statsbidraget.

Därjämte vill emellertid utskottet såsom sin mening uttala, att de kostnader, som arbetsförmedlingsanstalterna få vidkännas för beredande af reshjälp åt arbetssökande, böra betraktas såsom af anstalterna gjorda förskott att af vederbörande arbetsgifvare eller arbetare återbäras, och att anvisade statsmedel skola användas endast, då sådan återbäring uteblifver.

Mot det föreslagna anslagets storlek, högst 10,000 kronor, har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, i anledning af herr Rydéns förevarande motion, må på extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af högst 10,000 kronor att, enligt grunder, som Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva, ställas till förfogande af Sveriges offentliga arbetsförmedling *till täckande af viss del af de utgifter arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering af resekostnader för medellösa arbetssökande*, som af arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort.

Anslag till nationalföreningen mot emigrationen.

[48.]

55:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för understödjande af nationalföreningens mot emigrationen verksamhet på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 10,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 117—122 i statsrådsprotokollet.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för åren 1910—1912 ägt rum, för *understödjande af nationalföreningens mot emigrationen* verksamhet på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 10,000 kronor.

Resestipendier åt tjänstemän vid den civila förvaltningen.

[49.]

56:o) Kungl. Maj:t har i punkt 49 föreslagit Riksdagen att till resestipendier för civila tjänstemän vid statsdepartementen förutom utrikesdepartementet äfvensom vid de centrala ämbetsverken och landsstaten, under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, anvisa på extra stat för år 1913 ett belopp af 6,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet, sid. 122—126.

Då utskottet är af den mening, att, därest det skulle anses att något område af statsförvaltningen i ett främmande land borde göras till föremål för studier från svenskt håll, Kungl. Maj:t icke lärer sakna medel att föranstalta om, att sådana studier å ort och ställe företagas, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att bevilja det under denna punkt begärda anslag.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott. [50.]

57:o) Under punkt 50 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, till täckande af vissa i statsrådsprotokollet omförmälda, af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, å extra stat för år 1913 anvisa 589,350 kronor.

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till täckande af förenämnda *utaf statskontoret förskottsvis bestridda utgifter*, å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 589,350 kronor.

Extra lönetillägg. [51.]

58:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 51 af denna hufvudtitel föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till beredande i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1912 angifna grunder af *extra lönetillägg för innevarande år* åt en del tjänstemän och betjänte i till civildepartementet hörande ämbetsverk och kårer, å extra stat för år 1913 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 20,000 kronor.

Anslag för deltagande i en internationell ständig förening för frågor rörande vägväsendet. [52.]

59:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts under punkt 52 gjorda framställning, och under åberopande af hvad utskottet uti punkten 8 af detta utlåtande i ämnet anfört, hemställer utskottet,

att Riksdagen må *till gäldande med 500 francs af Sveriges bidrag för år 1912 till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet* på extra

stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 365 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1912 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

60:o) I en inom Andra kammaren af herr *N. E. Lindberg* väckt motion (nr 192) har föreslagits att Riksdagen måtte besluta att, för uppförande af en lysprick eller annat därmed jämförligt sjömärke å det s. k. Lernacksgrundet i Öresund söder om Limhamn, bevilja på extra stat för 1913 ett anslag af 2,500 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera nämnda belopp.

Beträffande de af motionären till stöd för förslaget anförda skäl får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet, som begärt Konungens befallning till lotsstyrelsen att afgifva yttrande öfver ifrågavarande motion, har med föranledande häraf från denna styrelse mottagit nedan intagna skrifvelse i ämnet.

»Genom nådigt bref den 9 dennes har Eders Kungl. Maj:t anbefallt lotsstyrelsen att inkomma med yttrande öfver en berörda nådiga bref bilagd i Riksdagens Andra kammare väckt motion om anslag för anbringande af sjömärke å det s. k. Lernacksgrundet i Öresund; och får lotsstyrelsen till åtlydnad häraf i underdånighet anföra följande.

Uti en till byråchefen för fiskeriärenden hos landtbruksstyrelsen den 4 mars 1911 ställd skrift hade ordföranden i Limhamns fiskareförening framhållit önskvärdheten däraf att vissa prickar i Flinträmnan ändrades, så att de blefve till mindre hinder för drifgarnsfisket, och att en lysboj anordnades vid Lernacken. Sedan fiskeriintendenten i södra distriktet till landtbruksstyrelsen inkommit med utredning rörande dessa förhållanden, öfverlämnade nämnda styrelse med skrifvelse den 6 september 1911 till lotsstyrelsen såväl transumerad afskrift af förstberörda skrifvelse som ock fiskeriintendentens yttrande för den åtgärd, hvartill lotsstyrelsen kunde finna omständigheterna föranleda.

Uti häröfver den 15 sistlidna januari afgifvet yttrande anförde lotskaptenen i Malmö rörande ifrågasatt utläggande af en lysboj vid Lernacken att för underlättande af fiskebåtarnas passage under mörker genom den ungefär 2 meter djupa och 60 à 70 meter breda rännan emellan Lernacksrabbarna och Lernacken (Skälören) utläggande af en lysboj vid östra kanten af nämnda rabbar eller västra kanten af Skälören svårligen läte sig göra på grund af det ringa vattendjupet, variationerna i vattenståndet och den sjöhäfning, som här förekommer, men

att en järnställning med fyrlykta kunde uppsättas på en af de västligaste öfvervattenstenarne å Skälören, belägna ungefär 50 meter från rännans östligaste kant, att denna säkerhetsanordning uteslutande erfordrades för fiskarenas räkning och att ordföranden i Limhamns fiskareförening förklarat, att fiskarena vore lika belåtna med en dylik anordning, som ur andra synpunkter vore fördelaktigare än en lysboj.

Genom skrifvelse till lotskaptenen i Malmö den 23 nästlidna januari meddelade lotsstyrelsen till vederbörandes kännedom bland annat, att lotskaptenen ägde vidtaga af honom föreslagna ändringar och förbättringar vid prickarnas tillverkning, så att prickarna blefve till mindre hinder vid drifgarnsfisket och att, därest Limhamns fiskareförening önskade på egen bekostnad anordna och underhålla en fyrlykta å järnställning vid Skälören, föreningen ägde inkomma med ansökning härom till lotsstyrelsen, som icke ansåge sig kunna af lotsverkets medel bekosta en dylik anläggning, hvilken icke erfordrades för den allmänna sjöfarten, och att anläggningskostnaden komme att uppgå till ungefär 2,500 kronor med losstagbar järnställning och ungefär 4,400 kronor med fast järnställning å betongkummel af 3 meters höjd.

Enligt från lotskaptenen i Malmö erhållna upplysningar bortskymmes skenet från Malmö yttre fyr i Lernacksrännan ej såsom i motionen framhålles af utfyllningen utanför Limhamn utan af fabriksbyggnader i Limhamn.

Äfven om skenet från nämnda fyr framdeles skulle komma att skymmas af byggnader å utfyllningen utanför Limhamn, föreligger för den allmänna sjöfarten intet behof af utläggande af en lysboj eller anordnandet af en fyr vid den grunda rännan innanför Lernacksrabbarne.

Då den ifrågasatta fyranordningen således uteslutande erfordras för fiskarenas räkning, anser lotsstyrelsen, att medel till densammas underhåll icke böra utgå af fyr- och båkmedel. I sammanhang härmed anser sig lotsstyrelsen böra erinra därom, att en stor mängd för fiskares räkning anordnade fyrar, s. k. fiskefyrar, finnas vid rikets kuster, hvilka fyrar bekostas och underhållas af fiskarena själfva, samt att ett bifall till nu ifrågavarande framställning säkerligen kommer att föranleda liknande framställningar från många håll.

Stockholm den 20 februari 1912.

Underdånigst

VILHELM LINDER.

Knut Curman. *Uno Grönvall.* *Axel Hillfors.*

föredragande.

E. O. Mellin.»

På grund af hvad uti det af lotsstyrelsen sålunda afgifna yttrandet anförts, har utskottet icke ansett sig böra förorda den af motionären gjorda framställningen.

Utskottet får alltså hemställa,

att herr Lindbergs förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 mars 1912.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hafva närvarit:

herrar *A. G. L. Billing*, *A. Ekman*, *S. H. Kvarnzelius*, grefve *F. Wachtmeister*, *O. Jonsson*, *A. N. Hahn*, friherre *J. T. Gripenstedt*, grefve *P. O. L. Klingspor*, *H. F. Lamm*, friherre *C. H. Falkenberg*, friherre *J. G. Beck-Friis*, *A. C. Lindblad*, *C. G. Ekman*, *A. Wiklund*, *H. Andersson* i Skifarp, *F. W. Thorsson*, *P. Olsson*, *K. Starbäck*, *C. Persson*, *K. V. Rydén*, *J. A. Sjö*, *E. A. Nilson*, *E. F. Hellberg* och *A. Anderson* i Råstock.

Reservationer:

vid *punkten 6* (angående väckt motion om statsbidrag till aflöning af barnmorska)

af herr *E. F. Hellberg;*

vid *punkten 30* (angående väckt motion om anslag till enklare vägar i Västerbottens läns öfre lappmark):

af herrar *A. G. L. Billing*, *S. H. Kvarnzelius*, *A. N. Hahn*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *C. G. Ekman*, *A. Wiklund*, *F. W. Thorsson*, *K. V. Rydén*, *E. F. Hellberg* och *A. Anderson* i Råstock, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Utskottet, som finner sig, efter den af motionärerna förebragta utredning, böra tillstyrka, att Riksdagen, i likhet med hvad som ägt rum för hvart och ett af åren 1910, 1911 och 1912, må, till anläggande

af enklare vägar i Västerbottens läns öfre lappmark, äfven för år 1913 bevilja det af motionärerna begärda anslaget af 30,000 kronor, får alltså hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 30,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Västerbottens län förfogande för att, hufvudsakligen i öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 12 januari 1909 angifna grunder, användas till *anläggande af enklare vägar i Västerbottens läns öfre lappmark.*

vid *punkten 31* (angående provisorisk löneregleringen för medicinalstyrelsen m. m.)

mom. d) (angående vetenskapligt råd och medicinalrådsassistenter)

af herrar grefve *F. Wachtmeister*, *H. F. Lamm*, *A. Ekman*, *K. Starbäck* och *E. F. Hellberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen må

d) för *bestridande af utgifterna för ett vetenskapligt råd vid medicinalstyrelsens sida samt för anställande af två medicinalrådsassistenter* på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 17,650 kronor.

vid *punkten 39* (angående motioner om ökad sinnessjukvård)

af herr *E. F. Hellberg.*

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1912 års riksstat anslår:						
Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag*. Ersättningar.		Summa.		
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	**Civil-**
6,500	—	——	—	6,500	—	Statsministern, lönefyllnad, *förslagsanslag*, högst
45,000	—	——	—	45,000	—	Statsråden utan departement, 3 à 15,000 kronor
17,000	—	——	—	17,000	—	Departementschefen
93,300	—	——	—	93,300	—	Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli
93,700	—	——	—	93,700	—	Regeringsrätten
97,022	—	——	—	97,022	—	Öfverståthållarämbetet
3,068,635	—	——	—	3,068,635	—	Landsstaterna i länen (däraf 193,000 kronor *reservationsanslag*). *Ökas* med
227,000	—	——	—	227,000	—	Väg- och vattenbyggnadsstaten (däraf två särskilda *reserva*- undersökningar, hvartdera å 45,000 kronor)
12,000	—	——	—	12,000	—	Vägar och kommunikationer
2,700	—	4,567	—	7,267	—	Jordförluster genom kanal- och väganläggningar, *förslagsanslag*
1,027,700	—	——	—	1,027,700	—	Medicinalstyrelsen med dithörande stater (däraf 12,000 kronor *Ökas* — under titel: Medicinalstyrelsen med dithörande stater
30,000	—	——	—	30,000	—	Bidrag till extra provinsialläkares aflönande
3,500	—	——	—	3,500	—	Resestipendier åt civila läkare
8,250	—	——	—	8,250	—	Ortopediska institutet
7,700	—	——	—	7,700	—	Vaccinationens befrämjande, *reservationsanslag*
185,000	—	——	—	185,000	—	Till bestridande af kostnader för allmän hälso- och sjukvård,
3,000	—	——	—	3,000	—	Svenska läkarsällskapet
15,774	—	——	—	15,774	—	Lasaretts underhåll
Trpt 4,943,781	—	4,567	—	4,948,348	—	

Litt. A.

riksstatens Sjätte hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:					
		Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag*. Ersättningar.		Summa.	
departementet.		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
.....		6,500	—	——	—	6,500	—
.....		45,000	—	——	—	45,000	—
.....		17,000	—	——	—	17,000	—
.....		93,300	—	——	—	93,300	—
.....		93,700	—	——	—	93,700	—
.....		97,022	—	——	—	97,022	—
Nuvarande belopp	3,068,635: —						
.....	45,825: —	3,114,460	—	——	—	3,114,460	—
tionsanslag till expenser för allmänna arbeten och till väg-							
.....		227,000	—	——	—	227,000	—
.....		12,000	—	——	—	12,000	—
.....		2,700	—	4,567	—	7,267	—
reservationsanslag). Nuvarande belopp.....	1,027,700: —						
(däraf 27,000 kronor, *reservationsanslag*) — med	15,000: —	1,042,700	—	——	—	1,042,700	—
.....		30,000	—	——	—	30,000	—
.....		3,500	—	——	—	3,500	—
.....		8,250	—	——	—	8,250	—
.....		7,700	—	——	—	7,700	—
förslagsanslag		185,000	—	——	—	185,000	—
.....		3,000	—	——	—	3,000	—
.....		15,774	—	——	—	15,774	—
	Trpt	5,004,606	—	4,567	—	5,009,173	—

	1912 års riksstat anslår:						
	Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag.* Ersättningar.		Summa.		
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Trpt	4,943,781	—	4,567	—	4,948,348	—	
	7,000	—	——	—	7,000	—	Till gäldande af Sveriges andel i kostnaderna för den inter-
	3,500,000	—	——	—	3,500,000	—	Hospitals underhåll, *förslagsanslag*
	22,000	—	——	—	22,000	—	Till underhåll af Järfsö sjukhus för spetälska
	75,000	—	——	—	75,000	—	Anstalter för obildbara sinnesslöa, *förslagsanslag.* Nuvarande
							Ökas med
	16,600	—	——	—	16,600	—	Karantänsinrättningen på Känsö, *förslagsanslag,* högst
	265,000	—	——	—	265,000	—	Ålderstillägg, *förslagsanslag.* Nuvarande belopp
							Ökas med
	50,000	—	——	—	50,000	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag.* Nuvarande
							Ökas med
	860,000	—	——	—	860,000	—	Postafgifter för tjänstebref och dylika försändelser, *förslags-*
	53,000	—	——	—	53,000	—	Till upprätthållande af försäkringsinspektionens verksamhet,
							Ökas med
	——	—	——	—	——	—	Till gäldande af Sveriges bidrag till den ständiga internatio-
	——	—	——	—	——	—	Till inrättande af ett ämbetsverk, kalladt socialstyrelsen
	——	—	——	—	——	—	Till ny organisation af yrkesinspektionen
	1,300,000	—	——	—	1,300,000	—	Till sjukkasseväsendets befrämjande, *förslagsanslag.* Nu-
							Minskas med
	16,000	—	——	—	16,000	—	Till bestridande af statens bidrag till fiskares försäkring,
	425,756	—	——	—	425,756	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag.* Nu-
							Minskas med
	——	—	——	—	——	—	Till bestridande af tryckningskostnader, *förslagsanslag*
	12,000	—	——	—	12,000	—	Extra utgifter, *reservationsanslag*
S:ma	11,546,137	—	4,567	—	11,550,704	—	

*) Af Kungl. Maj:t föreslaget belopp, hvaröfver utskottet framdeles kommer att afgifva särskildt utlåtande.

**) Af Kungl. Maj:t föreslagen nedsättning, hvaröfver utskottet framdeles kommer att afgifva särskildt utlåtande.

		Förslag till blifvande riksstat:					
		Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag.* Ersättningar.		Summa.	
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Trpt		5,004,606	—	4,567	—	5,009,173	—
nationella hälsovårdsbyrån i Paris, *förslagsanslag*		7,000	—	——	—	7,000	—
		3,500,000	—	——	—	3,500,000	—
		22,000	—	——	—	22,000	—
belopp	75,000: —						
	45,000: —	120,000	—	——	—	120,000	—
		16,600	—	——	—	16,600	—
	265,000: —						
	35,000: —	300,000	—	——	—	300,000	—
belopp	50,000: —						
	100,000: —	150,000	—	——	—	150,000	—
anslag		860,000	—	——	—	860,000	—
reservationsanslag. Nuvarande belopp	53,000: —						
	*) 6,000: —	59,000	—	——	—	59,000	—
nella föreningen för frågor rörande vägväsendet, *förslagsanslag*		365	—	——		365	—
		*) 175,000	—	——	—	175,000	—
		*) 175,000	—	——	—	175,000	—
varande belopp	1,300,000: —						
	**) 43,200: —	1,256,800	—	——	—	1,256,800	—
förslagsanslag		16,000	—	——	—	16,000	—
varande belopp	425,756: —						
	75,756: —	350,000	—	——	—	350,000	—
		200,000	—	——	—	200,000	—
		12,000	—	——	—	12,000	—
Summa		12,224,371	—	4,567	—	12,228,938	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Sjätte hufvudtitel.

		Kronor.	ö.
Civildepartementet.			
Civildepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli:			
Till aflönande af en handsekreterare hos statsministern	3,000: —		
» provisorisk löneregleringen för befattningshafvare i civildepartementet, *förslagsanslag*	13,540: —		
» aflönande af en extra föredragande inom civildepartementet	7,000: —		
Godtgörelse till ytterligare en särskild föredragande inom civildepartementet	4,000: —		
Till förhöjning af de inom civildepartementet anställda amanuensernas arfvoden m. m.	24,000: —	51,540	—
Öfverståthållarämbetet:			
Till utgifvande af tidningarna »Polisunderrättelser» och »Meddelanden angående automobiltrafik» samt för arkivinredning m. m. i dessa tidningars redaktionslokal		26,400	—
Landsstaterna i länen:			
Till aflöning och underhåll af särskild polisstyrka på landet, *förslagsanslag*	350,000:—		
» beredande af tillfällig löneförbättring åt kronofogdar, häradsskrifvare och länsmän, *förslagsanslag*	794,800: —		
» ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och lappförmän äfvensom ordningsmän inom lappbyarna	20,500: —	1,165,300	—
	Trpt	1,243,240	—

		Kronor.	ö.
	Trpt	1,243,240	—
Väg- och vattenbyggnadsstaten:			
Till tillfällig förstärkning af arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	3,600: —		
» tillfällig ökning af det under väg- och vattenbyggnadsstaten uppförda reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten, *reservationsanslag*	10,000: —		
» anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel	8,800: —		
» undersökningar af mindre hamnar och farleder m. m.	10,000: —		
» bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar	1,750,000: —		
» understödjande af brobyggnader och, företrädesvis, mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder	500,000: —	2,282,400	—
Medicinalstaten:			
Till provisorisk lönereglering för ordinarie befattningshafvare i medicinalstyrelsen, *förslagsanslag*	19,400: —		
» personligt lönetillägg till tillförordnade medicinalrådet Gustaf Richard Stenbeck	600: —		
» aflönande af en extra vaktmästare hos medicinalstyrelsen	1,175: —		
» anställande af två medicinalrådsassistenter	9,350: —		
» provisorisk höjning af anslaget till medikamentsräkningars granskning, vikariatsersättning, renskrifning m. m.	2,000: —		
» arfvode för en kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning	5,800: —		
» uppförande af bostadshus vid Uppsala hospital och asyl	60,800: —		
» utvidgning och ändring af den elektriska anläggningen vid Lunds hospital och asyl	126,000: —		
» anläggning af ett hospital i närheten af Östersund	500,000: —		
Trpt	725,125: —	3,525,640	—

		Kronor.	ö.
Trpt	725,125: —	3,525,640	—
Till uppförande af en sjukvårdspaviljong m. m. å lägenheten Tomtebo i Korsberga socken vid därvarande centralhem för familjevården för sinnessjuka	41,000: —		
» uppförande af bostadshus vid Vänersborgs hospital och asyl	*) 81,400: —		
» ny ekonomibyggnad och bostad för öfverläkaren m. m. vid Stockholms hospital	*) 150,000: —		
» bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten, *förslagsanslag*	15,000: —		
» upprätthållande af verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade s. k. folksanatorierna	200,000: —		
» bidrag för uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter	400,000: —		
» bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, *förslagsanslag*	542,000: —		
» stipendier för läkare, som genomgå utbildningskurser i tuberkulossjukvård	2,700: —		
» bekostande af provisoriska sjukvårdsanstalter vid Säters och Västerviks hospital under tiden från och med mars till och med december månad 1912 för personer, som till följd af barnförlamning under 1911 års epidemi lida af vanförhet	**) 75,000: —	2,232,225	—
Vattenfallsstyrelsen:			
Till verkställande af undersökningar och arbeten för åstadkommande af en skematisk förteckning och beskrifning öfver Sveriges vattenfall		27,000	—
Riksförsäkringsanstalten:			
Till upprätthållande af riksförsäkringsanstaltens verksamhet, *förslagsanslag*	154,000: —		
» ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten, *förslagsanslag*	20,000: —	174,000	—
	Trpt	5,958,865	—

*) Af Kungl. Maj:t föreslaget belopp, hvaröfver utskottet framdeles kommer att afgifva särskildt utlåtande.

**) Af Kungl. Maj:t föreslaget belopp, hvaröfver utskottet afgifvit särskildt utlåtande (nr 10).

		Kronor.	ö.
	Trpt	5,958,865	—
Statens biografbyrå:			
Till bestridande af utgifterna för statens biografbyrå		23,000	—
Diverse anslag:			
Till anordnande af inspektion öfver elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöfverföring...	*) 26,200: —		
» bestridande af kostnaden för den genom statens försorg anordnade medling i arbetstvister	25,000: —		
» befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket, *förslagsanslag*	40,000: —		
» täckande af viss del af de utgifter arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering af resekostnader för medellösa arbetssökande, som af arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort, *förslagsanslag*, högst	10,000: —		
» understödjande af nationalföreningens mot emigrationen verksamhet	10,000: —		
» betäckande af vissa utaf statskontoret förskottsvis bestridda utgifter.....	589,350: —		
» beredande af extra lönetillägg för år 1912 åt en del tjänstemän och betjänte i till civildepartementet hörande ämbetsverk och kårer, *förslagsanslag*	20,000: —		
» gäldande af Sveriges bidrag för år 1912 till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet	365: —	720,915	—
	Summa	6,702,780	—

*) Af Kungl. Maj:t föreslaget belopp, hvaröfver utskottet framdeles kommer att afgifva särskildt utlåtande.